

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İMAM HATİP
ORTAOKULLARINDAKİ HAFIZLIK
PROJESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rahime KULOĞLU

İstanbul
Mart, 2018

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İMAM HATİP
ORTAOKULLARINDAKİ HAFIZLIK
PROJESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rahime KULOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Faruk KANGER

İstanbul
Mart, 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

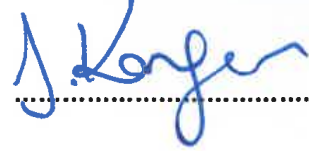
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi bilim dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU OLARAK KABUL edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN

Üye Dr. Öğretim Üyesi Faruk KANGER

Üye Dr. Öğretim Üyesi Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

20. / 03 / 2018

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Yönetici Görüşlerine Göre İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Projesinin Değerlendirilmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Rahime KULOĞLU

TEŞEKKÜR

Araştırma konumuzun belirlenmesinden başlayarak, sonuçlanmasına kadar çalışmamızın her aşamasında bilimsel uyarı ve yardımları ile araştırmamıza yön veren danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Faruk KANGER'e minnet ve şükranlarımı sunarım.

Anket sorularının düzenlenmesi ve verilerin değerlendirilmesinde yardımlarını esirgemeyen hocalarıma, anketi cevaplayarak çalışmanın şekillenmesini sağlayan İmam Hatip Ortaokulu yönetici ve hafız iho koordinatörlerine en içten şükranlarımı sunarım.

Her zaman olduğu gibi araştırma süresince de beni destekleyen eşim Yasın KULOĞLU'na, sabırla çalışmanın bitmesini bekleyen zamanlarından üzülererek çaldığım kızım Dilara ve oğlum Selman'a da sonsuz sevgilerimi takdim ediyorum.

İstanbul - 2018
Rahime KULOĞLU

ÖZET

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İMAM HATİP ORTAOKULLARINDAKİ HAFIZLIK PROJESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Rahime KULOĞLU

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez danışmanı: Yard. Doç Dr. Faruk KANGER

Mart-2018, 99 Sayfa

Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2014- 2015 eğitim öğretim yılında itibaren milli eğitime bağlı imam hatip ortaokullarında eğitime ara vermeksizin hafızlık yapma imkânı tanınmıştır. Proje kapsamında hafızlık eğitimi imkânı sunan okullar bakanlık tarafından proje orta okul kapsamına alınmış, uygulamaya esas olacak bazı yönetmelikler ve vizyon belgesi devreye sokulmuştur.

Kuran ezberi açısından en verimli dönem ile ülkemizde zorunlu örgün eğitim döneminin çakışıyor olması bu ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Zira anaokuluna başlama öncesi hafızlık eğitimi için ziyadesiyle erken, zorunlu örgün eğitimin bittiği en erken yaş olan 17 ise geç bir zaman dilimidir. Hatta çoğunlukla üniversite eğitimi ara vermeksizin başladığından gençler hafızlık yapmak istedikleri halde zaman aralığını bulamamaktadır. Bu problemin çözümü maksadıyla Din Öğretimi Genel Müdürlüğü örgün eğitimi aksatmadan Kur'an-ı Kerim in tamamını ezberlemek isteyen öğrenciler için model arayışına girmiş ve mevcut proje geliştirilip uygulamaya başlanmıştır. Bu çalışmada Örgün Eğitimde Hafızlık projesi olgusal bir bakış açısı ile incelenerek değerlendirme yapılmıştır.

Örgün eğitimde hafızlık projesinde neden ihtiyaç duyulmuştur, uygulama ile ilgili yönetsel yaklaşımlar nedir, projenin hedefleri nelerdir, sonlandırma ile ilgili ne tür güçlükler vardır, çözümü için nasıl tedbirler alınmalıdır sorularına cevap aramak ve projenin geliştirilmesine katkı sağlamak için sahada çalışma yapılmıştır.

Türkiye genelinde proje kapsamına alınan imam hatip ortaokullarında ve programı uygulayan imam hatip orta okullarında görev yapan 11 yönetici ve proje koordinatörlerinin görüşlerine müracaat edilmiş yapılan anket sonucunda ortaya çıkan bulgular tartışılarak örgün eğitiminde hafızlık eğitimi çok yönlü incelenmiştir. Varsa sorunlar tespit edilmiş çözüme yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hafızlık, hafızlık eğitimi, Örgün eğitimde hafızlık, İmam Hatip Ortaokulu

ABSTRACT

EVALUATION OF MEMORIZING QUR'AN PROJECT IN IMAM HATIP SECONDARY SCHOOLS ACCORDING TO MANAGER'S OPINIONS

Rahime KULOĞLU

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez danışmanı: Yar. Doç. Dr. Faruk KANGER

March-2018, 99 Pages

The academic year of 2014 – 2015 onwards, students taking education in Imam Hatip secondary schools that are affiliated to the Ministry of National Education have been able to make memorization of Qur'an without interruption of their education programmes. Within the scope of this project, the schools that are providing education of memorizing Qur'an have been taken into the scope of "Project School" by the ministry of National Education, some regulations and vision documents that are essential for implementation have been put into effect.

Overlap of the most productive period in terms of memorizing the Qur'an and formal education period in our country has been emerging this need. In fact, period before Kindergarden school is very early time and 17 age period after the completion of compulsory formal education is a late time for memorizing the Qur'an. In reality, Since our university education in our country starts restlessly, our young generation does'nt have the opportunity for the necessary time for Qur'an education. With the aim of solving this problem, the General Directorate Of Religion Teaching under the Ministry of National Education entered into the search for a model for the students who want to memorize the whole Qur'an without paralysing the formal education and the existing project was started to be developed and applied. In this study, the Project of memorizing Qur'an in formal compulsory education was examined and evaluated with a scientific point of view.

This study was made in field to contribute to the development of the Project and answer the questions of “Why the Project of memorizing Qur’an is needed, what are the administrative approaches related to the application, what are the goals of the project, which difficulties are associated with the completion of the project, how to take measures to solve the problem of the memorizing”. The opinions of the 11 administrators and project coordinators working in the Imam Hatip secondary schools taken into this project by Ministry of National Education was examined, the findings of the questionnaire which have been applied to school administrators and project coordinators were analyzed and the education of the memorizing Qur’an in the formal education was examined in all aspects. In addition, If there has been problems identified, proposals for solution have been presented.

Key Words: Memorizing Qur’an, Education of Qur’an memorizing, Memorizing Qur’an in formal education period, Imam Hatip Secondary School

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi ve Alt problemleri	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar ve Sayılıtlar	4
1.5. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM HAFIZLIK EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ	6
2.1. Hafızlığın Tanımı ve Önemi	6
2.2. Hafızlık Eğitiminin Tarihsel Dayanağı	6
2.3. Hafızlık Eğitime İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri	7
2.4. Asr- 1 Saadetten Günümüze Hafızlık Eğitimi	8
2.4.1. Vahyin İlk Yıllarında Kuran-ı Kerim'in Ezberlenmesi	8
2.4.2. Hafızlık Eğitiminin Kurumsallaşması	8
2.5. Günümüz İslam Coğrafyasında Hafızlık Eğitimi Modelleri	10
2.5.1. Endonezya da Hafızlık Eğitimi	10
2.5.2. Avrupada Hafızlık Eğitimi: Makedonya Örneği	12
2.5.3. Afrika Ülkelerinde Hafızlık Eğitimi: Klasik Moritanya Yöntemi	12
2.5.4. Malezya Tahfiz Kurumları'nda Hafızlık Eğitimi	13
2.5.5. Ortadoğu Coğrafyasında Hafızlık Eğitimi: Kahire Hafızlık Okulu	14
2.6. Osmanlı Devletinden Cumhuriyete Hafızlık Eğitimi	16
2.6.1. Osmanlı Medreselerinde Hafızlık Eğitimi ve Yönetim Süreçleri	16
2.6.2. Diyanet İşleri Başkanlığı Nezaretinde Uygulanan Hafızlık Eğitimi Yöntemleri	17
2.6.2.1. Geleneksel Yöntem	17

2.6.2.2. Tekrarla Yapılandırılmış Yöntem	18
2.6.2.3. Bilgisayarla Hafızlık Yöntemi	18
2.6.3. Millî Eğitim Bakanlığı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Tarafından	
Uygulanan Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi.....	18
2.6.3.1. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Projesi Nedir?	18
2.6.3.2. Projeye Öğrenci Seçimi Nasıl Yapılır?	18
2.6.3.3. Hafızlık Eğitimi Aşamaları	19
2.6.3.4. Eğitimci Yeterlilikleri ve Hizmet İçi Eğitimler	20
2.6.3.5. Öğrencilerin Akademik Hayatlarının Desteklenmesi ve Sosyal	
Etkinlikler.....	20
2.6.3.6. Eğitim Mekânı Tahsisi	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	25
3.2. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri.....	25
3.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	27
3.3.1. Kapsam.....	27
3.3.2. Sınırlılıklar	27
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	27
3.4.1. Evren	27
3.4.2. Örneklem.....	27
3.5. Veri Toplama Araçları	28
3.5.1. Anket Sorularının Hazırlanması.....	28
3.5.2. Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması	28
3.6. Verilerin Analizi.....	28
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR.....	30
4.1. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Örgün Eğitimde Hafızlık Uygulama Esasları	
Belgesi İle İlgili Bulgular	30
4.1.1. DÖGM Hafız İho Uygulama Esaslarının Hayata Geçirilmesi İle İlgili	
Bulgular.....	30
4.1.2. Projenin vizyon belgesine uyumlu uygulanmasına ilişkin bulgular	31
4.1.3. Uygulama Esasları Belgesinin İhtiyaca Cevap Vermesi Hakkında Bulgular	32

4.1.4. Meb İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin Proje ile İlgili Problemlere Cevap Niteliği ile ilgili Bulgular.....	32
4.2. Projeyi Uygulayan Eğitimcilerle İlgili Bulgular	33
4.2.1. Alan Bilgisi Yeterliliğini inceleyen Bulgular	33
4.2.2. Pedagojik Formasyon Becerisi İle İlişkilendirilen Bulgular	33
4.2.3. Eğitimcilerin İşbirliği İçinde Çalışmasını İnceleyen Bulgular	34
4.2.4. Eğitimcilerin Uygulama Serbestliğine İlişkin Bulgular	34
4.3. Projenin Akademik Başarıya Etkileri İle İlgili Bulgular.....	35
4.3.1. Projenin Akademik Başarıya Olumlu Etkileri İle İlgili Bulgular	35
4.3.2. Örgün Eğitime Ara Vermenin Sonuçları İle İlgili Bulgular.....	36
4.3.3. Projenin Liseye Geçiş Sınavlarına Etkileri Yordayan Bulgular	36
4.3.4. Proje Öğrencilerinin Kariyer Tercihlerine İlişkin Bulgular	37
4.4. Örgün Eğitimde Hafızlık Yapan Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Hayatlarına İlişkin Bulgular	38
4.5. Yöneticilerin Projeyi Uygulama Yöntemlerine İlişkin Önerilerine Dair Bulgular.....	39
4.5.1. Kademeli ve Kısmi Hafızlık Hedeflerinin daha uygun Oluşuna	39
İlişkin Bulgular	39
4.5.2. Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Vermenin Hafızlığın Tamamlanmasında Yeterli Olduğuna Dair Bulgular	39
4.6. Hizmet içi Eğitimlerin İhtiyaca Cevap Vermesi ile ilgili bulgular	40
4.7. Diğer Proje Okul Yöneticileri İle İşbirliğini Yordayan Bulgular	40
4.8. Projenin Yetkiler tarafından Takibine ve Ölçme Değerlendirmeye ilişkin Bulgular.....	41
4.9. Öğrencilerin Proje Yöntem ve Uygulanışı Hakkında Bilgilendirilmesinin Yeterliliğine Dair Bulgular	42
4.10. Öğrencilerin Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Olumlu Yaklaşımı İle İlgili Bulgular	43
4.11. Öğrenci Velilerinin Proje Amacına, İşleyişine ve İlişkin Değerlendirmelerine ait Bulgular.....	43

4.11.1. Öğrenci Velilerinin Proje Amacına ve İşleyişine Dair Bilgilerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	43
4.11.2. Velilerinin Proje Amacına ve İşleyişine Dair Bilgilendirilmesinin Gerekliliğine İlişkin Bulgular	44
4.11.3. Öğrenci ve Velilerinin Projeden Beklentilerinin Karşılama Hedeflerine ilişkin Bulgular	44
4.11.4. Öğrenci Velilerinin Projeye Yeterince Katkıda bulunduğuna İlişkin Bulgular	46
4.11.5. Altıncı Sınıfta Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Veli Yaklaşımı İle İlgili Bulgular	46
4.11.6. Velilerin Projeye İlişkin bilgilerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	47
4.12. Projeden Ayrılan Öğrencilere Psikolojik Destek Verilmesine İlişkin Bulgular	47
4.13. Proje Paydaşlarının Proje Amacına, İşleyişine ve Desteğine İlişkin Değerlendirmelere Ait Bulgular	48
4.13.1. Proje Paydaşlarının Proje Amacına ve İşleyişine ilişkin Bilgilendirilme Düzeylerine Ait Bulgular	48
4.13.2. Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Desteğinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	49
4.13.3. Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapsam Dahilindeki Sosyal Ve Kültürel Etkinliklere Desteğinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	49
4.13. Hafızlık Projesi Eğitimcilerinin Durumuna İlişkin Bulgular	50
4.15. Hafızlık Projesinde İhtiyaç Duyulan Sosyal Kültürel Ve Sportif Etkinliklere İlişkin Bulgular	50
4.16. Başarısızlık Nedenleri İle İlgili Bulgular	51
TARTIŞMA	52
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	57
KAYNAKÇA	60
EKLER.....	63
EK-1 Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi	63
EK-2 Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İzin Talep Belgesi.	78
EK-3 İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket İzin Belgesi	79

EK-4 Anket Formu	80
ÖZGEÇMİŞ	85

TABLolar LİSTESİ

- TABLO-1 Örnekleme Grubunun Görevi
- TABLO-2 Örnekleme Grubunun Hafızlık Durumu
- TABLO-3 Örnekleme Grubunun Mesleki Kıdemi
- TABLO-4 Örnekleme Grubunun Görev Yaptığı Kurumun Türü
- TABLO-5 Nicelik Yönünden Amaca Ulaşma Durumu
- TABLO-6 DÖGM Hafız İho Uygulama Esasları Belgesinin Açık, Anlaşılır ve Uygulanabilir Oluşu
- TABLO-7 Projenin vizyon belgesine uyumlu uygulanması
- TABLO-8 Uygulama Esasları Belgesinin İhtiyaca Cevap Vermesi
- TABLO 9 Meb Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin Problemlere Cevap Niteliği
- TABLO-10 Hafızlık Eğiticilerinin Alan Bilgisi Yeterliliğini
- TABLO-11 Hafızlık Eğiticilerinin Pedagojik Formasyon Becerisi
- TABLO-12 Eğiticilerin İş birliği İçinde Çalışma Durumu
- TABLO-13 Eğiticilerin Uygulama Serbestliği
- TABLO-14 Projenin Akademik Başarıya Olumlu Etkileri
- TABLO-15 Projenin Akademik Başarıya Olumsuz Etkileri
- TABLO-16 Projenin Liseye Geçiş Sınavlarına Etkileri
- TABLO-17 Proje Öğrencilerinin Kariyer Tercihler
- TABLO-18 Örgün Eğitimde Hafızlık Yapan Öğrencilerin Sosyo Kültürel Etkinliklere Katılımı
- TABLO-19 Kademeli ve Kısmi Hafızlık Hedeflerinin daha uygunluğu görüşü
- TABLO-20 Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Vermek Hafızlığın Tamamlanmasında Yeterlidir
- TABLO-21 Hizmet içi Eğitimler İhtiyaca Cevap Verir
- TABLO-22 Diğer Proje Okul Yöneticileri İle İşbirliğinin Sorgulanması
- TABLO-23 Projenin Yetkiler tarafından Takibinin Olasılığı
- TABLO-24 Öğrencilerin Proje Yöntem ve Uygulamasıyla İlgili Bilgi Düzeyi
- TABLO-25 Öğrencilerin Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Olumlu Yaklaşımı Durumu

TABLO-26 Öğrenci Velilerinin Proje Amacına ve İşleyişine dair bilgilendirilme
Düzeyi

TABLO-27 Velilerin Proje Amacına ve İşleyişine Dair Bilgilendirilmesinin
Gerekliliği

TABLO-28 Öğrenci Velilerinin Projeden Beklentilerinin Karşılama Düzeyi

TABLO-29 Öğrenci Velilerinin Projeye Katkıda Bulunma Düzeyleri

TABLO-30 Altıncı Sınıfta Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Veli Yaklaşımı

TABLO-31 Projeden Ayrılan Öğrencilere Psikolojik Destek Verilmesi

TABLO-32 Proje Paydaşlarının Proje Amacına, İşleyişine ve Desteğine İlişkin
Değerlendirmeleri

TABLO-33 Proje Paydaşlarının Proje Amacına ve İşleyişine İlişkin
Bilgilendirilmeleri

TABLO-34 Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Desteğinin Yeterliliği

TABLO-35 Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapsam Dahilindeki Sosyal
ve Kültürel Etkinliklere Desteğinin Yeterliliği

TABLO-36 Hafızlık Projesi Eğitimcilerinin Durumu

TABLO-37 Başarısızlık Nedenleri

TABLO-38 Projeye Kabul Edilen Öğrenci Sayıları

TABLO-39 Projeden Ayrılan Öğrenci Sayıları

TABLO-40 Hafızlığı Tamamlayan Öğrenci Sayıları

KISALTMALAR LİSTESİ

DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DÖGM.	: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
İBAV	: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı
İFAV	: İlahiyat Fakültesi Araştırma Vakfı
İst.	: İstanbul
İstmem	: İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Mat.	: Matbaası
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEB Yay.	: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları
MÜİF	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
MÜİFV	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
Neşr.	: Neşriyat
s.	: sayfa
Semp.	: Sempozyumu
SZÜ	: Sabahaddin Zaim Üniversitesi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Terc.	: Tercüme Eden
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
yay.	: Yayınları

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim, İslam dininin ana kaynağıdır. Bu nedenle “Sizin en hayırlınız Kuranı öğrenen ve öğretenidir” hadis-i şerifi bağlamında Kur'an okumasını öğrenmek, öğretmek, ‘Kuran okunduğu zaman onu dinleyiniz.’¹ ayetine istinaden okumak ve dinlemek Müslümanlar için bir dini bir vazife ve ibadettir.

İslam'ın ilk yıllarından itibaren gerek vahyin çağrısı, gerekse Hz. Peygamber'in tavsiye ve teşvikleri doğrultusunda Müslümanlar tarafından Kur'an'ın öğrenilmesi, öğretilmesi ve ezberlenmesine büyük önem verilmiştir. Başlangıcından itibaren Kur'an-ı Kerim yalnızca öğrenilen ve tatbik edilen bir kitap değil, tilavet edilmesi ve ezberlenmesi ibadet kabul edilen bir metin olarak kabul edilmiştir.²

Bütün İslam toplumlarında olduğu gibi Türk toplumunda da Kur'an'ın öğrenilmesi ve öğretilmesine büyük önem verilmiş ve bunun gerçekleştirilmesi için maddi ve manevi gayret gösterilmiştir. Osmanlı Döneminde Darü'l Kur'an, Darü'l Huffaz, Darü'l Kurra vb. şekilde isimlendirilen Kur'an ilimlerinin öğretildiği müesseseler tesis edilmiş, Cumhuriyet döneminden itibaren ise Kur'an Kursları bu amaca hizmet etmiştir.³

Bu müesseseler kuruldukları günden itibaren birçok insana Kur'an okumasını öğretmiş ve birçok hafız yetiştirmiştir. Günümüzde ise Kuran kurslarına ilaveten proje imam hatip ortaokullarında zorunlu eğitime ara vermeksizin hafızlık eğitimi verilmeye başlanmıştır. Bütün bu tarihi seyir çerçevesinde Kuranı Kerimin öğrenilmesi ve ezberlenmesinde esas alınacak yöntem ve kriterler incelendiğinde

---

1 7/Araf Suresi/204

2 M. Akif Koç, “Kur'an Kıraatinde Türklere Özgü Mahalli Okuyuş Sorunu”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,51:2 (2010) s.79-91.

3, Ziya Kazıcı, “Bir Eğitim Kurumu Olarak Darü'l Kurra” Kur'an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik, *Ensar Neşr. İst.* s.122-131.

kesin çözümler üreten yöntemlerin varlığından söz etmek mümkün görünmemektedir.⁴

Örgün öğretim tarihinde kurumların ve eğitimcilerin özgün yöntemleri ile Kur'an tilaveti ve eğitimi üzerine akademik araştırmalar yapılmış olmakla birlikte, Örgün Eğitimle Beraber Hafızlık Projesi ile ilgili çalışma yapılmamıştır. Bu araştırmada örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi veren imam hatip ortaokullarında Hafızlık Öğretimi yöntemleri, uygulama süreçleri ve varsa süreçte karşılaşılan, karşılaşılabilecek olası problemler, yönetici görüşlerine dayanarak incelenecektir.

1.1 . Araştırmanın Problemi ve Alt problemleri

Araştırmanın problemi, Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi proje sürecinde, yönetici görüşleri doğrultusunda, yönetim, koordinasyon, eğitim ve diğer uygulama süreçlerini incelemek; karşılaşılan zorluk ve problemleri tespit etmek ve muhtemel problemlerin önlenmesinde önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın alt problemleri;

1. Uygulama Esasları Belgesi ve MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği problemlere cevap vermekte midir?
2. Hafızlık eğitimcileri yeterli alan bilgisine ve pedagojik formasyona sahip midir?
3. Hafızlık eğitimcileri arasında işbirliği, bilgi, materyal ve tecrübe paylaşımı düzeyi nedir?
4. Örgün Eğitimde Hafızlık Projesinin, uygulama sürecinde ve sonrasında öğrencinin akademik başarısına ve kariyer tercihlerine etkileri nasıldır?
5. Öğrenci velilerinin proje amacına ve işleyişine dair bilgileri ve hafızlık eğitimi süresince öğrenciye, eğitime ve okul yönetimine destekleri istenilen düzeyde midir?

---

4 Mehmet M. Ata, "Kur'an Öğretim Yöntem ve Teknikleri Problem Ve Çözüm Yolları", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,30.1(2013) s.167-189.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada yönetici yaklaşımıyla, rgn Eğitimde Hafızlık Projesinin ğrenci, eğitimci ve veli tarafından nasıl algılandığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Uygulama Esasları Belgesi ve MEB İlkđretim Kurumları Yönetmeliği hafızlık projesiyle ilgili problemlere cevap verebilir nitelikte midir?
2. Hafızlık eğitimcileri yeterli alan bilgisine ve ihtiyaç hissedilen pedagojik formasyona sahip midir?
3. Hafızlık eğitimcileri arasında gerek kurum içinde gerekse kurumlar arası iş birliği, bilgi, materyal ve tecrübe paylaşımı istenilen düzeyde midir?
4. Örgün Eğitimde Hafızlık Projesinin, uygulama sürecinde ve sonrasında öğrencinin akademik başarisına ve gelişimine etkileri nelerdir?
5. Öğrenci velilerinin proje amacına ve işleyişine dair bilgileri ve hafızlık eğitimi süresince öğrenciye, eğitimciye ve okul yönetimine desteği yeterli düzeyde midir?

1.3. Araştırmanın nemi

Bilindiği üzere ülkemizde hafızlık eğitimi son birkaç yıla kadar sadece Diyanet işleri Başkanlığı tarafından mftlklere bağlı Kur'an Kurslarında yapılıyordu. 2014 yılı itibariyle uygulanmaya başlanılan rgn Eğitimde Hafızlık Projesi (Hafız İho) alternatif bir hafızlık eğitimi modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. İmam Hatip Ortaokullarında 2014-2015 Eğitim ğretim yılında uygulanmaya başlanan bu proje ile ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırmanın alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yöneticilerden alt amaçlar doğrultusunda elde edilen veriler işığında, projenin olgusal olarak incelenerek ortaya konulan tespitlerin olası problemleri farketmeye ve çözüm arayışlarına işık tutacağı beklenmektedir.

1.4. Sınırlılıklar ve Sayılılar

Bu araştırma; İstanbul, Konya ve Düzce il ve ilçelerinde Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi ve programı uygulayan 11 İmam Hatip Ortaokulu ile sınırlıdır. İstanbul'da 8, Konya'da 2, Düzce'de 1 Hafız İho yöneticisiyle anket yapılmıştır.

Araştırma, Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi ve programı uygulayan 11 İmam Hatip Ortaokulu yönetici ve proje koordinatörleriyle yapılan anket sonuçları ile sınırlıdır. Okullar ve anket yapılacak yöneticiler belirlenirken projenin en az bir yıl süreyle kurumda uygulanmış olması şartı gözetilmiştir.

Bu araştırma, anket yapılan 2016-2017 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin sorulara doğru cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Bu araştırmada yer alan kavramlar, aşağıda belirtilen anlamlarda kullanılmıştır.

Eğitim: İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliklerden biri de eğiten ve eğitilen bir varlık olmasıdır. Onun doğuştan gelen güçlerinin geliştirilmesi, böylece istenen olumlu özelliklerle donanımlı hale gelmiş sağlıklı bir kişiliğe sahip olması için kullanılacak en etkili araç eğitimidir. Eğitim kavramının kapsam alanı çok geniştir. Onun için çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Sıklıkla kabul gören tanımıyla “Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”⁵ Veya Eğitim, “istendik davranış değiştirme ya da oluşturma sürecidir.”⁶ “Eğitim, öğrenme yoluyla yapılan değişimdir.”⁷

---

5 Selahattin Ertürk, Eğitimde Program Geliştirme, IX. Baskı, Ankara. 1997, s.12.

6 Nuray Senemoğlu, Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Gazi Kitabevi IX. Baskı Ankara. 2004, s.86.

7 İhsan Turgut, Eğitim Üzerine, Bilgehan Mat. İzmir 1992, s.15; Krş. Oğuzkan A.F. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Gül Yay. Ankara 1993, s.46; Fidan, N. – Erden, M., Eğitim Bilimine Giriş, Ankara 1988, s.11-12.

Yukarıdaki tanımlarda görüldüğü üzere eğitim kavramı, genelde davranış değişikliğini hedeflemektedir. Buradan hareketle Öğrencilerde dini teamüllere dayalı davranış geliştirme ve değiştirmeyi hedefleyen İmam Hatip Ortaokulları da örgün din eğitimi veren kurumlar arasında mütalaa edilmektedirler.

Hafız: Arap Dilinde “korumak, ezberlemek” manasına gelen türemiş bir sıfattır. Sözlükte, “koruyan, ezberleyen”, ‘muhafaza eden’ anlamlarına gelmektedir. Kur’an’ın tamamını ezberleyene hafız denilmiştir. Hafız kelimesi Kur’an’da lügat anlamında birçok ayette yer almakta ve üç ayeti kerimede Allah’u Tealanın sıfatı olarak da geçmektedir.⁸ Bunlar; “Allah, hafızların (koruyanların) en hayırlısıdır.”⁹

Örgün Eğitimde Hafızlık Eğitimi: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (DÖGM) tarafından planlanıp uygulanan, ilköğretim çağındaki öğrencilere zorunlu eğitime ara vermeksizin hafızlık eğitimi yapma ve tamamlama imkânı sunan projedir. Ülkemizde 2014 yılında pilot uygulama olarak başlamıştır. Halen bakanlık tarafından belirlenen proje imam hatip orta okullarında ve DÖGM tarafından program kapsamına alınan okullarda Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde fiilen uygulanmaktadır.

Hafız İHO: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde fiilen örgün eğitimle birlikte hafızlık projesi uygulayarak hafız yetiştiren imam hatip ortaokullarına verilen isimdir.¹⁰

Hafızlık eğitimcisi: Örgün eğitimde hafızlık projesi uygulayan imam hatip ortaokullarında, hafızlık derslerini veren çoğunlukla müftülük personeli olan, hafız eğitimcileridir.

---

⁸ Nebi Bozkurt, TDV. İslam Ansiklopedisi, ‘Hafızlık’, Cilt: 15/74.

⁹ 12/Yusuf Suresi /64.

¹⁰ DÖGM Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi, Ankara,2016.

İKİNCİ BÖLÜM

HAFIZLIK EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

2.1. Hafızlığın Tanımı ve Önemi

Hâfız; Arap Dilinde “korumak, ezberlemek” manasına gelen hıfz kökünden türemiş bir sıfattır. (Çoğulu huffaz) sözlükte, “koruyan, ezberleyen”, ‘muhafaza eden’ anlamlarına gelmektedir. Buna dayanarak Kur’an’ın tamamını ezberleyene hâfız denilmiştir. İslam toplumda kullanılan yaygın manaya göre ise; Hafız, Kur’an-ı Kerim’i baştan sona ezberleyen kimseler için kullanılan isimdir. Ayrıca hadis nakil ve rivayetini meslek edinip çok miktarda hadisi ezbere bilen kimselere hadis literatüründe hafız denildiğine rastlanmıştır. Hafızlık ise Kuranı ezberleme işinin adı anlamındaki fiildir.

Okuyarak ezberleme yöntemi, eğitim tarihi sürecinin başlangıcından itibaren en yaygın kullanılan yöntem olmuştur. Kuranın ezberlenmesi de hem dini ilimlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması açısından hem vahyin ilk dönemlerinden itibaren nazil olan ayetlerin korunması amacıyla yönelik olarak hem de ayetlerin ve Hz. Peygamberin teşvikleri neticesinde ibadet maksatlı olarak ilmi ve dini ritüellerimiz arasına girmiştir. ‘Ve andolsun biz Kur’an’ı okumak, öğrenmek, ezberlemek, yaşamak ve öğüt almak için kolaylaştırdık’ ayeti¹¹ ile Allahü Teala, Kuran’a karşı Müslümanların yükümlülüklerini bildirmektedir. Burada ayetleri ezberlemek de Kuran’ı Kerim’e karşı yükümlülüklerimizin arasında belirtilmiştir.

2.2. Hafızlık Eğitiminin Tarihsel Dayanağı

Kur’an’ı ilk ezberleyen Hz. Muhammed olduğu gibi, şüphesiz Kur’an ile ilgili her konuda da Müslümanların temel dayanağı Hz. Peygamberdi. O, Allah’ın emrettiği şekilde,¹² gece gündüz ibadetlerde ve her vesile ile yavaş yavaş, tertil üzere Kur’an’ı okuyor ve ashabına da okutup öğretiyordu. Peygamberliğinin beşinci

---

¹¹ Kamer Suresi, 54/17.

¹² İsra Suresi 17/106.

senesinden itibaren ise her sene Ramazan ayında Hz. Peygamber o vakte kadar nazil olan ayetleri Cebrail'e okuyordu. Kur'an tarihinde bu hadiseye 'Arza' denilmiştir.¹³ Arza olayının Kuran hıfzı geleneğinin gelişmesinde katkısı tartışmasıdır.

Arza hadisesiyle başlayan Kur'an'ın ezberlenmesi zaman içerisinde sahabe arasında yaygınlaşmıştır. Sahabelerden Kur'an'ı ezbere bilenler "Kurraü'l-Ashab" diye isimlendirilmiştir. Hafızlığın sahabe arasında yaygınlaşmasında bizzat Hz. Peygamberin teşviki, namazlarda Kur'an tilavetinin farz oluşu, İslami hükümlerin ana kaynağının Kur'an oluşu ve Kur'an okumaya ve ezberlemeye teşvik amacıyla vaat edilen mükafatlar kuşkusuz temel etkidir. Bütün bunlarla birlikte geneli ümmi¹⁴ (okuma-yazma oranı düşük) olan ve öğrenmede sıklıkla ezber yöntemi kullanan, kültürlerini öteden beri sözlü rivayetlerle devam ettiren bir toplumun Kur'an'ı da ezber yolu ile öğrenmeleri çağlar boyu gelecek olan nesillere hıfzederek aktarmaları kaçınılmaz olmuştur.

2.3.Hafızlık Eğitime İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri

Bilindiği üzere Kuran'ı Kerim ümmilerin (okuma yazma bilmeyen) oranının yüksek olduğu bir toplumda ve dönemde nazil olmaya başlamıştı. Bu nedenle ezberleyerek öğrenme en yaygın öğrenme yöntemi idi. Ashabı Kiram Cebrail'in getirdiği yeni vahiyleri Hz. Peygamberden dinleyerek öğrenip ezberliyor ve eş zamanlı olarak hayatlarında gerekli dönüşümü yapıyordu. Her ne kadar ayeti kerimeler çeşitli materyallere vahiy kâtipleri tarafından yazılsa da Kur'an'ın korunması ve kıyamete kadar gelecek nesillere aktarılması için Kur'an'ın tamamının ezberlenip ezber eğitiminin müesseseseleşmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır

---

¹³ Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, İrfan yayınevi, İstanbul 1995, c:1, s. 76-78.

¹⁴ 'Okuma yazma bilmeyen kişiye verilen isim.'

2.4. Asr- ı Saadetten Günümüze Hafızlık Eğitimi

2.4.1. Vahyin İlk Yıllarında Kuran-ı Kerim'in Ezberlenmesi

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed (SAV)'e, Ramazan ayının¹⁵, Kadir gecesi nazil olmaya başlamış¹⁶ ve yirmi üç sene süresince peyderpey tamamlanmıştır.¹⁷ Kuran'ın ayet ve sureleri Cebrail as. tarafından getirildikçe Hz. Peygamber onları önce kendisi ezberler ardından ashabına ezberletirdi. Böylece Kur'an-ı Kerim'in korunmasında ilk sırayı, ezberleyerek muhafaza etmek almıştır.¹⁸ Hz. Peygamber, ayetleri yazdırmakla birlikte, ezberlemeye de çok önem vermekteydi. Çünkü içinde bulunduğu toplumun ekseriyeti ümmi idi.¹⁹ Bununla birlikte ayetlerin yazılabileceği materyaller de kısıtlı olduğundan Hz. Peygamber ve ashabı ayetleri ezberleyerek muhafaza ediyordu²⁰. Ayrıca Hz. Peygamberin Kur'an okumayı ve ezberlemeyi tavsiye ve teşvik etmesi de gün geçtikçe Kur'an'ı ezberlemeye ilgiyi artırıyor, hafızların sayısı gün geçtikçe artıyordu.²¹

2.4.2. Hafızlık Eğitiminin Kurumsallaşması

Hz. Peygamberin Suffa medresesini açarak başlattığı Kuran'ı Kerim öğretme çalışmaları Peygamberin vefatından sonra Dört Halife devrinde hızla devam etti. İslam Devletinin, bu dönemdeki Kuran öğretimi, Hz. Peygamber devrine kıyasla daha da artmış, nitelikli ve programlı hale gelmiştir. Lakin Hulefa-i Raşidin zamanında kütüphanelerde okutulan dersler hakkında kesin bilgiler yoktur. Kuran'ı

---

¹⁵ Bakara Suresi 2/178.

¹⁶ Kadir Suresi 97 /1.

¹⁷ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Şamil Yayınevi, İstanbul 1989, cilt: 3, s.43.

¹⁸ Muhsin Demirci, Kuran Tarihi, MÜİFV Yay. İst. 1997, s.107.

¹⁹ Muhsin Demirci, Kuran Tarihi, s.107

²⁰ İlhan Yıldız, "Hz. Peygamberin Mekke Dönemi Yaygın Eğitim Çalışmaları", Yüzyüncü Yıl Ü.İ.F. Dergisi, Yıl:1998 Sayı:2 s.322.

²¹ Vecdi Akyüz, Bütün Yönleri ile Asr-ı Saadette İslam, Beyan Yayınevi. İst. 1994 cilt:4 s.422-423.

Kerim tilavet derslerine ilaveten Hadis-i Şerif derslerinin de okutulduğuna ilişkin kaynaklarda bazı bilgilere rastlanmaktadır.

Emevi ve Abbasi dönemlerinde de Kuran öğretimi küttap ve camilerde devam etti. Camilerdeki öğretim, ders halkaları şeklinde verilmekteydi.

Şam'da bulunan Ümeyye Camii'nde ders halkalarının çoğunda Kur'an talimi yapılmaktaydı. Kaynaklara göre öğrenci sayısı 1500 ve daha fazla olabiliyordu.²² Bu da bize o devirde Kuran öğretiminin ne kadar çok yaygın olduğunu göstermektedir.

Bu dönemde Kuran öğretiminde iki ayrı yöntem uygulanmaktaydı. Bunlardan ilki arz yöntemi idi. Öğrenci önceden ezberlediği dersini hocasına okur, hocası dinler ve varsa yanlışları düzeltirdi. Diğer yöntem ise hoca dersi okur, öğrenci dinleyerek ve taklit ederek öğrenmeye çalışırdı. Kuran ayetlerinin ezberlenmesinde her hoca kendine göre yöntem belirlemişti. Bazı hocalar günde sadece birkaç ayet okuturken, bazıları birkaç sayfa okutmaktaydı.

Camiler haricinde Kur'an-ı Kerim öğretimi için kurulan ilk müstakil medreseler Darü'l-Kurralardır. Darul Kurra medreselerinin birincisi 1001 yılında yapılmış, medreseyi kuran hocasına ithafen Rişaiyye Darü'l- Kurrası olarak adlandırılmıştır.²³ Selçuklular döneminde ise Darü'l-Kurralara, "Darul Huffaz" adı verilmiştir. Selçuklu Devleti dönemi, İslam eğitim-öğretim tarihi açısından oldukça büyük ehemmiyet arz etmektedir. Nitekim bu dönemde artık medreseler kurulmaya başlanmıştır. Medreselerde okutulan dersler arsında Kur'an-ı Kerim dersleri ilk sırada yer almaktadır.²⁴ Darü'l Kurraların yanısıra, medreselerde de hafızlık eğitimi yaptırılmaktadır. Ayrıca bu dönemde günümüzden oldukça farklı olarak bazı türbeler Kur'an öğretimine uygun tarzda inşa edilir, türbe sahibi kabrin yanında Kur'an eğitimi yapılmasını çok önemserdi. Bu dönemde hafız yetiştiren hocalar kendilerine

²² Bahauddin Varol, "Hülefa-i Raşidin Dönemi Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış (II)" s.174.

²³ Nebi Bozkurt, " Darül-Kurra" T.D.V. İslam Ans. İst 1993, cilt: 8, s. 343.

²⁴ M. Altay Köymen, Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Türk Tarihi Kurumu Yay. Ank. 1992 cilt: 3 s. 379; Çelebi A. İslamda Eğitim- Öğretim Tarihi, s. 185.

has öğretim yöntemleri geliştirmişti. Çoğunlukla ayetler beşer beşer veya onar onar ezberlenirdi. Öğrenciler bunları öğrenmeden başka ezber yapmazdı.

Sonuç olarak Hz. Peygamber döneminde Suffa medresesinde başlayan Kur'an öğretimi ve hafızlık dersleri sonraki dönemlerde camilerin çoğalması ve medreselerin İslam eğitim tarihine girmesiyle artıp yaygınlaşmış ve sistematik hale gelerek devam etmiştir

2.5. Günümüz İslam Coğrafyasında Hafızlık Eğitimi Modelleri

2.5.1. Endonezya da Hafızlık Eğitimi

Nüfusu 230 milyon olan ülkenin %80'ni Müslüman, Müslüman nüfusun %1'i de hafızdır. Bununla birlikte ülkede çok sayıda yarım hafız veya birkaç cüz ezbere bilen hafızlar vardır. Ülkede Kuran eğitimi erken çocukluk döneminde başlar. Dört yaşına gelen çocuk ülke genelinde yaygın olan, gönüllü hafızlık ve Kur'an eğitmenleri tarafından sürdürülen camilerdeki derslere iştirak etmeye başlar ve temel tecvit kurallarını öğrenir. Bu uygulama sayesinde Endonezya'da Kur'an okumayı bilmeyen Müslüman yok denecek kadar azdır.²⁵ Endonezya'daki hafızlık eğitimi tercihleri örgün eğitimde hafızlık modeline benzerliği sebebiyle araştırmamız için önem arz etmektedir.

Endonezya'da hafızlık eğitimi iki şekilde sürdürülmektedir:

Yaygın eğitimde hafızlık: Hafızlık eğitimi için resmi denetim altında olmadığından dileyen herkes eğitim merkezi açıp hafız yetiştirebilmektedir. Tamamen ücretsiz hizmet veren tahfiz kurslarında öğrenciler takriben iki yılda hafızlığını tamamlamaktadır. Bu kurslarda eğitim veren hocalar da ücret almaksızın gönüllü çalışmaktadır.

---

²⁵ Hatice Şahin, "İslam Kültür Geleneğinde 'Kur'an Hıfzı' Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 205-208, Ankara 2012.

Örgün eğitimle birlikte hafızlık: Ülkede öğrencilerin ilkokula başladığı andan itibaren örgün eğitimi aksatmadan hafızlığa başlamasına imkân sağlayan bir hafızlık eğitimi geleneği oluşmuştur. Hafızlık, eğitim öğretim hayatı boyunca tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Nahdlatul- Ulamah adı verilen medreselerde ilk yıl dört cüz sonrasında altışar cüz ezberlemek esastır. Öğrenciler örgün eğitime de devam ettiklerinden sabah 5 ila 7 arası hafızlık derslerini yapar, ikindi ve akşam namazlarının ardından da tekrarlarını çalışırlar. Onar kişilik gruplar halinde takriben altı yıl süren eğitimin ardından başarılı olan öğrenciler ‘hafle’ adı verilen törenle hafız ünvanı alırlar. Ancak öğrenci çeşitli sebeplerle hafızlığını bitiremese de okuldan mezun olur, isteğe bağlı olarak ortaöğretimde hafızlığına kaldığı yerden devam eder.

Endonezya’da Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul öğrencilerine hizmet veren yatılı hafızlık okulları vardır. Yeni başlayanlar, 30. cüzü önce ezberleyip sonra baştan itibaren devam ederler. Altı yıllık eğitim hayatı boyunca 18 cüzü ezberlemeyi tamamlarlar.

Ortaöğretimde de hafızlık eğitimi tamamlayamayanlar Üniversite’de hafızlık eğitimi sürdürebilmektedir. Başkent Cakarta’da üniversite ile birlikte hafızlık yaptıran IIQ adı ile tanınan *Institut Ilmu al-Qur’an* Fakültesi bulunmaktadır. İslami bilimler alanında eğitim veren üniversiteye, öğrenciler sınavla girmektedirler. Sınav, adayların tecvit, meharici huruf ve ezber seviyeleri ile seslerinin eğitimi olup olmadığını ölçmektedir. Hafızlığını tamamlayan fakülte öğrencilerine normal diplomanın yanında, sınav sonrası şhadah vermektedirler. Bunu almaya hak kazanamayanlar ise mevcut ezberlerinden imtihan olmakta ve başarı durumuna göre on cüz ya da on beş cüz gibi seviyelerini belirten sertifika alabilmektedirler.²⁶

Anlaşılacağı üzere Endonezya’da hafız olmak isteyen bir Müslüman günlük hayatından veya akademik kariyerinden taviz vermek durumunda kalmamaktadır. Bu yönüyle ülkenin hafızlık eğitimi İslam coğrafyasına örneklik teşkil edecek vaziyette

---

²⁶ Hatice ŞAHİN, “İslam Kültür Geleneğinde ‘Kur’an Hıfzı’ Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 205-208, Ankara 2012.

olsa da uzun zaman dilimine yayılması ve yeterince tekrar yapılamadığından ezberin zayıf olması bakımından eleştirilmiştir.

2.5.2. Avrupada Hafızlık Eğitimi: Makedonya Örneği

Osmanlı Döneminde olduğu gibi günümüzde de Makedonya, Balkanlardaki hafızlık geleneğinin öncülerinden olmaya devam etti. Camilerin yanında tesis edilen hafızlık medreselerinde veya darulkurra adı verilen okullarda eğitim gören öğrencilerden hıfzını tamamlayanlar ‘hafızı kavi’ denilen hocalar önünde sınava tabi tutularak hafız ünvanını alırlar. Sonrasında hafızlıklarını pekiştirmek için bilhassa üç aylarda ve ramazanda mukabele okumaktadırlar.

Birinci Dünya savaşından sonra komünist iktidarında Balkanlar’da hafızlık eğitimi sekteye uğrasa da Makedonya ve bilhassa Üsküp’te en zor şartlarda dahi Kur’anı Kerim ve Hafızlık Eğitimleri devam ettirilmiştir.

2.5.3. Afrika Ülkelerinde Hafızlık Eğitimi: Klasik Moritanya Yöntemi

Moritanya’da takip edilen hafızlık yöntemi, fazlaca tekrara dayalı bir yöntemdir. Zaman dikkate alınarak tekrara dayalı bir ezber süreci önerilmiştir. Zaman zaman yüzlerce kere aynı sayfayı tekrarlama esasına dayalı bu öğretim tekniğinde Afrikalı müslümanların sabır ve kararlılığı açıkça görülmektedir.

Bu yönleme göre; İlk gün sayfa zayıf da olsa ezberlenir ve 500 kere tekrar edilir. (Bu yaklaşık 4,5 saat sürer) İkinci gün yeni sayfa ezberlenir ve 500 kere tekrar edilir, bir gün önceki sayfa 150 kere tekrar edilir. Üçüncü gün 500 kere yeni ödev, 150 kere 2’nci günün ezberi ve 50 ila 75 kere de ilk günün ezberi tekrar edilir. Dördüncü gün, aynı şekilde 500 (yeni) + 150 (3’ncü gün) + 50-75 (2’nci gün) +10 (1’nci gün) ezberi çalışması yapılır. Beşinci gün, dördüncü günün çalışması tekrarlanır. Anlaşılacağı üzere Moritanya mesreselerinde hafızlık eğitimi defaatle tekrarlama dayalıdır.²⁷

---

²⁷ Nazif Yılmaz, Kur’an Öğretiminde Temel İlkeler ve Yöntem-Teknikler, İstanbul 2012, s. 19.

2.5.4. Malezya Tahfiz Kurumları'nda Hafızlık Eğitimi

Malezya eğitim sisteminde Tahfiz Kurumu veya Maahad Tahfiz'in varlığı Kuran çalışmalarının gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Yaygın uygulamalardan farklı olarak bu kurumlarda öğrencilerin ezberledikleri ayetlerin manasına vakıf, hayatlarını buna göre tanzim eden örnek ahlaka sahip olacak şekilde bilinçlendirilmelerine ihtimam gösterilmektedir.

Malezya'da yapılan 'Ezberin Biçimsel Niteliksel Öğretim Yöntemi ve Öğrencilerin Akademik Mükemmellik Düzeyi'²⁸ isimli araştırmada ülkedeki hafızlık çalışmaları şöyle özetlenmektedir. Maahad, kuruluş amacını, eğitim felsefesini bütün alanlarda becerilere sahip hafızlar yetiştirmek üzerine temellendirmiştir ve bu hedefine bağlı kalmaktadır. Kuran'ın içeriği konusunda usta, bilgili, pratik, fedakâr, Kuran'ın içeriğine hâkim ve bilgiyi toplumda yaşatan hafızlar yetiştirmek öncelenmektedir.

Ülkede yapılan araştırma sonuçları, MTAQPC²⁹ öğrencilerinin çoğunun seçkin akademik düzeylere sahip olduğunu göstermektedir. MTAQPC hafız öğretmenlerinin Kuran'ın ezberlenmesini öğretirken kullandığı yöntemlerin başlıcaları; doğru telaffuz, belirli mushaf kullanımını, ezberleme oranını düzenleme, dua'nın ezberden önce okunması olarak sayılabilir. Öğrencilerin ezberlerini güçlendirmelerine yardımcı olmak için tercih edilen yöntemler ise hafızların ezberlerini her gün tekrar etmeleri, helal kaynaklardan besleyici ve hafıza güçlendirici yiyecekler tüketmeleri ve iyi zaman yönetimine sahip olmak şeklinde özetlenebilir.

Malezya Tahfiz kurumlarında dikkat çeken önemli bir husus da şudur: Hafızlık öğrencileri Kuran'a karşı sevgi duygusu geliştirmelidir. Hafız, Allah'a olan bağlılığı, her alanda bilgi sahibi ve donanımlı olması, Kur'an ve Sünnet'in tasvir ettiği gibi ahlaklı olması, ezberlenmiş Kuran ayetlerinden sorumlu dürüst, soylu, erdemli

---

²⁸ Muhaiddi Mustaffa Al Hafiz, Muhammed Fathi Yusof ve arkadaşları, "*Tahfizi Kuran-ı Kerim Kurumunda Ezberin Biçimsel Niteliksel Öğretim Metodu ve Öğrencilerin Akademik Mükemmellik Düzeyi*". URL: <http://mcser.org>. (12.10.2017)

²⁹ Malezya'da hafızlık eğitimi veren okul.

ve de mütevazı olma özellikleriyle toplumda öncü şahsiyet olmalıdır. Kur'an'ı ezberlerken aynı zamanda anlamak ve yaşamaktan da sorumludur ve günlük hayatında uygulamaya koymalıdır. Hafız, Allah'la yaratılışı arasındaki ilişki anlamında rabıtayı kurmak, ebeveynlere ve öğretmenlere saygı duymak, kötülüklerden kaçınmak, özetle ezberlediği ayetleri hayata geçirmek için hem bilgili hem bilinçli olmalıdır.³⁰

Ülkemizde kıraat ilmi ve mesajının anlaşılmasına ilişkin bu mühim mevzuya dikkatleri çeken Doç. Dr. F. Asiye Şenat 'Kuran ve Kıraat Eğitimi Müfredat Çalıştayı'nda düşüncelerini ve kaygılarını şu sözlerle özetlemektedir: '*Bugün okuma ile anlama arasında tabii bağın koptuğu bir süreçte, mana ve dilden uzak, telaffuzu önceleyen bir yapılanma nasıl önlenecektir? Ya da önlenmesi istenecek midir? Mana ve dil bütünlüğü sağlam bir kıraat ilmi algısı nasıl üretilecektir?*'³¹ Bu minvalde çalışmaların lüks olmaktan çıkıp ihtiyaca dönüştüğü ülkemizde hafızlık kurumlarımız için Malezya Tahfiz Kurumları güzel bir örneklik teşkil etmektedir.

2.5.5. Ortadoğu Coğrafyasında Hafızlık Eğitimi: Kahire Hafızlık Okulu

İslam ülkelerinin hemen hepsinde olduğu gibi Mısır'da da hafız olacak kişiler küçük yaşlardan itibaren yetiştirilmeye başlanmaktadır. Başkent Kahire'de bulunan Kur'an-ı Kerim Okuma ve Hafızlık Kursu eski ve yeni yönteme göre hafızlık eğitimi vermektedir. Elli öğrenci kapasiteli kursda öğrencilerin yaşları beş ile onbeş arasında değişmektedir. Az sayıda öğrenci ile hoca daha fazla ilgilenebileceği ve öğrenci daha iyi yetişeceği için bu tercih oldukça yerinde gözükmektedir. Kursun eğitimi sabah erken saatlerde başlamakta ve hafızlık öğrencilerine, ezberin yanı sıra Kur'an'ı güzel okuma konusunda günlük özel çalışmalar yaptırılmaktadır. Buradaki eğitimin en önemli özelliklerinden biri öğrencilere, iyi birer hafız ve Kur'ân okuyucusu (kâri)

³⁰ Hatice Şahin, İslam Kültür Geleneğinde 'Kur'ân Hıfzı' Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 205-208, Ankara 2012.

³¹ Asiye Şenat, 'Kuran ve Kıraat Eğitimi Müfredat Çalıştayı' Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 30/322, dergipark.gov.tr/download/article-file/184271 adresinden 13 Eylül 2017'de alınmıştır.

olabilmeleri için güzel okuma, diksiyon ve ses eğitimi de verilmesidir. Örneğin sekiz yaşındaki bir kız öğrenci kısa zamanda Kur'an'ın tamamını ezberlemiştir. Sonraki süreçte hafızlığını kuvvetlendirirken Kur'an'ı güzel okuma konusunda çalıştırılmaktadır. Altı yaşındaki bir erkek öğrenci ise Kur'an'ın yarısını 1 yıl içerisinde ezberlemiş ve bunu kursa haftada sadece üç gün gelerek başarmıştır. Aynı şekilde geri kalan kısmı ezberlemek için çaba sarf etmeye devam etmektedir. Bu kurstaki uygulama, önce Kur'an'ın son beş cüzünü ezberlemek ve sonra baştan başlanarak sona doğru tamamlanıncaya kadar ezberlemeye devam etmek şeklindedir. Baştan başlandığında her sayfadan sonra yeni sayfa eskilerle dinletilmekte ve toplam sayfa sayısı yirmiye ulaşınca sondaki sayfalar bırakılarak sadece yirmi sayfa dinletilmektedir. Bu, Mısır'ın klasik hafızlık yöntemidir. Yalnız burada öğrencilere ezberi dinleyerek yapmaları tavsiye edilmektedir. Öğrencilere Mısır'ın meşhur hafızlarından olan, Abdulbasit Abdussamed gibi Kur'an okuyucuları örnek gösterilmekte ve benzeri şekilde okumak için çalışmaları sağlanmaktadır. Kur'an'ı güzel okuma ile hafızlık arasında bir bağlantı kurulmakta ve hafızlık, güzel okuyanların okuma örnekleri ile özendirilmektedir. Bu kursta hafız yetiştirmekte kullanılan eski yöntem, sadece dinleme şeklinde ezberlemeye dayanmaktadır. Ayrıca güzel okuma çalışmaları eskiden beri devam etmekte ve ileri aşamada kıraat eğitimi verilmektedir. Uygulanan yeni yöntem ise sadece dinlemek ve telaffuz etmekten ibaret olmayıp, çocuklara ses ve gramer eğitimi de verilmektedir.³²

Örnek incelemeden anlaşılacağı üzere Mısır'ın eğitimi Kur'anı ezberlemenin yanısıra güzel okumayı da öne çıkarmaktadır. Az sayıda öğrenci seçilmekte ve kendi kabiliyetine göre yaptığı ezberler takip edilerek Kur'anı güzel okuması da sağlanmaktadır. Bunun için kursta yatılı kalmak şart değildir. Öğrencinin zaman zaman geriye dönük tekrarlar ve dinlemeler yapması istenmekte, böylece eski ezberlediği yerleri unutmaması hedeflenmektedir.

Bunun dışında Mısır'da ilk ve orta dereceli resmi okullarda da hafızlık yaptırılmaktadır. Öğrenciler birinci sınıfta 30. cüzden ezber yapmaya

---

³² Şahin, H., İslam Kültür Geleneğinde 'Kur'ân Hıfzı' Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri, AÜSBE. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 205-208, Ankara 2012.

başlamaktadırlar. Hıfza başlanıldığında ilk altı cüz, cüz olarak ezberlenmektedir. Sonrasında ezberler sure olarak devam etmektedir. Lise bitinceye kadar hafızlığın da bitmesi öngörülmektedir. Şayet bu gerçekleşirse öğrenciler üniversiteye başladıklarında birinci cüzden başlayarak otuzuncu cüze doğru ezberlerini tekrar eder. Bu eğitimi veren kurumlar genelde Ezher'e bağlı kuruluşlardır. Örgün eğitimle birlikte hafızlık örneği olması yönüyle Mısır'daki bu uygulama araştırmamız açısından önem arz etmektedir.

2.6. Osmanlı Devletinden Cumhuriyete Hafızlık Eğitimi

2.6.1. Osmanlı Medreselerinde Hafızlık Eğitimi ve Yönetim Süreçleri

Osmanlı döneminde hafızlık öğretimi, Darü'l Kurraların bir alt bölümü olan eğitim kurumlarında yapıyordu. Buna bazı tarihçiler Darü'l Kurra,³³ bazıları Darü'l Huffaz demektedir.³⁴ Bu Darü'l Kurralar ilköğretim kurumu idiler ve küçük yaşta çocukları hafız olarak yetiştiriyorlardı. Ezberi bitirenlere "hafız" denilirdi. Hafızlar daha sonra kıraat ilmini öğrenmek için bir üst Darü'l Kurraya devam ederdi. Bununla beraber Sıbyan mekteplerinde veya İbtidailerde de "Huffaz sınıfı" denilen sınıflar olabildi. Alt seviyedeki Darü'l Kurrada ihtiyat sınıfı ve Huffaz sınıfı olmak üzere iki sınıf bulunurdu. İhtiyat sınıfı; öğrenciyi hafızlığa hazırlayan sınıftı. Burada Kuran'ı Kerim, yazı, hesab-ı zihni dersleri okutulurdu. Huffaz sınıfında ise; Kuran'ı Kerim ve tecvid ile hüsnü hat dersleri okutulurdu.³⁵ Bu mekteplerde hafızlık öğretim yöntemi şu şekilde idi: Mektebe getirilen bir çocuk yazmaktan ziyade biraz okumayı öğrendi mi babası ve hocası tarafından kararlaştırılarak hafızlığa başlatılırdı. Bundan sonra çocuğa her gün biraz daha artırılmak şartıyla Kuran'dan yarım sahifeden başlayarak yavaş yavaş iki sahifeye, bekli de üç sahifeye kadar ezberlenmek üzere ders verilirdi. Bu ders, her sabah umumi ders başlamadan önce

³³ Ziya Kazıcı, İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi, İFVY. İst. 2016, s. 375.

³⁴ Caner Arabacı, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yay. Konya 1998, s. 127.

³⁵ Hamit Er, Osmanlı Devleti'nde Çağdaşlaşma ve Eğitim, Rağbet Yay. İst. 1999, s. 30.

hocaya dinlettirilirdi.³⁶ Hafızlık öğretim süresi ise çocuğun zekâ ve hafıza durumuna göre bir seneden üç-dört seneye kadar sürebilmekteydi. Hafızlığını tamamlayan öğrenciler için “hafızlık töreni” yapılırdı.

2.6.2. Diyanet İşleri Başkanlığı Nezaretinde Uygulanan Hafızlık Eğitimi Yöntemleri

Geleneksel eğitimi temsilen devam eden sıbyan mektepleri ve medreseler, eğitimin tek elde birleşmesini ifade eden Tevhid-i Tedrisat’a kadar çeşitli el değiştirmelere rağmen bazen Evkaf’a bazen de Meşihat’a bağlı olmuşlardır. Tevhid-i Tedrisat’la birlikte medreselere kıyasla Darulhuffaz’lar da kapatılmıştır. 3 Mart 1924’te Şer’iyye Vekâleti kaldırılmış ve yerine Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Dolayısıyla bu tarihten itibaren darükkurralar ve hafızlık eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde, yaygın din eğitimi içerisinde Kur’ân kurslarında varlığını devam ettirmiştir.³⁷

Ülkemizde Diyanet işleri başkanlığının hafızlık programında yaygın olarak kullanılan yöntemler şunlardır:

2.6.2.1. Geleneksel Yöntem

Türkiye, hafızlık yaptıran Müslüman ülkeler arasında özel bir yere sahiptir. Çünkü en başta yöntem açısından farkları bulunmaktadır. Türkiye Osmanlı’dan kalan klasik sisteme göre hafızlık yaptırmaya devam etmektedir. Bu sisteme göre hafızlıkta ezber her cüzün son sayfasından başlayarak yapılır ve bütün cüzlerin son sayfaları ezberlendikten sonra başa dönerek bu defa cüzlerin son sayfalarının tekrarına ilaveten bir önceki sayfayı ezberleyerek devam edilir. Ezber yapmada ve ders sunmada hadr usulü³⁸ tercih edilir.

³⁶ Caner Arabacı, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, s. 128.

³⁷ Recai Doğan, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Tevhid-i Tedrisat Çerçevesinde Din Eğitimi- Öğretimi ve Yapılan Tartışmalar”, *Cumhuriyet’in 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi İlmî Toplantısı (İzmir 4- 6 Aralık 1998 Tebliğler)*, Yayına Hazırlayanlar, Fahri Unan, Yücel Hacaloğlu, Ankara 1999, s. 229.

³⁸ Hadr Usulü: Tecvit kaidelerine uymak şartıyla hızlı ve hareketli okumaktır.

2.6.2.2. Tekrarla Yapılandırılmış Yöntem

Bu yöntemde zihnin çalışma sistemi dikkate alınarak ezberlenecek sayfa iki bölüme ayrılır. Her bölüm kendi içinde ayet ayet ezberlenir. Yeni ezberlenen parçalar öncekilerle birleştirilerek tekrar edilir. Tekrarın en az dört kez olması tavsiye edilir. Bitince de önce iki arkadaşla, sonra hocaya dinletilir. Bu çalışma bütün bölümler için tekrarlanır.

Yapılan ezberlerin korunması için tekrarlamalar da yapılandırılmıştır. Bir saat sonra birinci tekrar, 24 saat sonra ikinci tekrar, 48 saat sonra üçüncü tekrar, 7 gün sonra dördüncü, 14 gün sonra beşinci ve 30 gün sonra da altıncı tekrar yapılır.

2.6.2.3. Bilgisayarla Hafızlık Yöntemi

Bu yöntemde öğrenci, ezberi dinlerken aynı zamanda ekrandan takip etmektedir. Ülkemizde yaygınlık düzeyi sınırlıdır. Bu yöntemle hafızlık yapan öğrencinin evde de bilgisayar destekli çalışmayı sürdürmesi beklenir.

2.6.3. Millî Eğitim Bakanlığı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi

2.6.3.1. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Projesi Nedir?

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde İmam Hatip Ortaokulları'nda örgün eğitime ara vermeksizin, eğitim mekânından uzaklaşmadan hafızlık yapmaya imkân sağlayan projesidir. Program, müftülük, Kuran kursu ya da ilgili sivil toplum kuruluşları ve en az bir üniversite ile yapılan protokol ile uygulanır.

2.6.3.2. Projeye Öğrenci Seçimi Nasıl Yapılır?

İlkokul dördüncü sınıfı tamamlayacak olan öğrenciler arasından hafızlığa ilgi ve yeteneği olanlar, önceden belirlenen ve ilan edilen takvime göre tercihen nisan ve mayıs aylarında sınav ve/veya mülakata alınarak seçilir. Seçim kriterleri başta

akademik yeterlik olmak üzere Kur'anı Kerimi okuma, ezberleme ve genel yetenek düzeylerinden komisyonca belirlenen standartlardır.

Bir eğitim öğretim yılında okullara kabul edilecek öğrenci sayısı 100 dür. Sınıf mevcutları 10'dan az 20'den fazla olmamalıdır.

2.6.3.3. Hafızlık Eğitimi Aşamaları

a. Hafızlık Ön Hazırlık Eğitimi

Projeye kabul edilen öğrenciler ilkokul 4. sınıfı tamamladıkları yaz aylarında altı haftadan az olmamak kaydıyla yoğunlaştırılmış Kur'anı Kerim eğitimi programına alınır. Bu eğitimde öğrencinin mahreç ve tecvit dersi alması ve hadr usulü okuyuşu öğrenmesi hedeflenir.

b. Hafızlığa Hazırlık Eğitimi

İmam Hatip Ortaokulu 5. sınıfa kayıt olan öğrencilere, okul müfredatı içerisinde İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelgesindeki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. maddesi uyarınca haftada 9+8 saat Kur'an-ı Kerim dersi verilir. Ayrıca Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi' kapsamında okulda açılan kurslar veya müftülükle iş birliği halinde açılan 'D Tipi Kur'an Kursu' ile takviye dersler verilir.³⁹

c. Hafızlığa Başlama: Ortaokul 1. sınıfta hazırlığı tamamlayan öğrenciler en geç aralık ayı sonunda hafızlığa başlar. Öğrenci aynı eğitim-öğretim yılının mayıs ayı sonuna kadar her cüzün sonundan en az 4-5 sayfa ezberler.

d. Hafızlık: İlgili Yönetmeliğe göre bir yıl hafızlığa ayrılan öğrenci, bu sürede (15 ay) Kur'an kursuna devam ederek (kursta veya okulda) hafızlığını tamamlar. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve

³⁹ Millî Eğitim Bakanlığı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü., Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi, Ankara,2016.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 32/4'te belirtilen şekilde 6. sınıfın derslerinden sınava girer ve başarırsa bir üst sınıfa geçer.

- e. **Hafızlık Pekiştirme (Haslama):** Hafızlığını tamamlayan öğrenciler İmam Hatip Ortaokulu 7. sınıfa devam eder ve İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesi bağlamında haftada 9 saat Kur'an-ı Kerim dersi alır ve hafızlığını pekiştirir.

2.6.3.4. Eğitimci Yeterlilikleri ve Hizmet İçi Eğitimler

Kur'an-ı Kerim dersinin okutulmasında; hafız, Kur'an kıraati düzgün olan, tashih-i huruf seminerlerine katılan, Kur'an öğretiminde ve hafızlık eğitiminde tecrübeli öğretmenlere öncelik verilir. Bu vasıflarda öğretmen bulunmadığı takdirde Kur'an kursu öğreticileri veya din görevlilerinden ilgili mevzuat çerçevesinde yararlanılır.

2.6.3.5. Öğrencilerin Akademik Hayatlarının Desteklenmesi ve Sosyal Etkinlikler

Hafız İHO projesi uygulayan okullar ekim ayı içerisinde söz konusu etkinlikler için yıllık çalışma takvimi hazırlar ve DÖGM'ne gönderir.

Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık programı uygulayan okullarda, öğrencilerin; Temel İslam Bilimleri ile sanat dallarında ilgi duydukları alanlara yönelik olan ve söz konusu alanlarda yeteneklerinin keşfedilmesine imkân veren sosyal, kültürel etkinlikler gerçekleştirilir.

Öğrenciler; sinema, belgesel film, drama etkinliği, sosyal sorumluluk projesi, bilim fuarı, münazara ve sportif faaliyet vb. etkinliklere katılır.

Örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi veren okullarda, eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğini geliştirmek ve okullarda yapılan sosyal etkinlikleri arttırmak

amacıyla il/ilçede bulunan yükseköğretim kurumları, gençlik ve spor il/ilçe müdürlükleri, il kültür ve turizm müdürlükleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, spor kulüpleri ile diğer resmî ve özel kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapılır; adı geçen kurumların her türlü araç-gereç ve diğer imkânlarından yararlanılması amaçlanır.

‘Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi’ kapsamında okullarda açılan kurslarda, alan derslerine yönelik derslerde takviye yapılır. Bu takviyeler hafta içi günlerde ve hafta sonlarında etkili ve verimli bir şekilde uygulanır. Hafta sonu açılan kurs programları ile hafta içindeki dersler arasındaki uyum okul idarelerince planlanır.

Eğitime bir yıl ara veren 6. sınıf öğrencilerine akademik başarının düşmemesi için Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi’ kapsamında eğitim-öğretim yılı içerisinde veya yaz dönemlerinde; Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve İngilizce derslerinden kurslar verilir.⁴⁰

2.6.3.6. Eğitim Mekânı Tahsisi

Projenin gerçekleşmesi için okullarda öğrencilerin aktif olduğu bir öğrenme ortamı oluşturulur. Çalışmaların verimli bir şekilde yürütmesi için standartlara uygun salon, kütüphane, okuma salonu, laboratuvar, kıraat odası, ezber yapma mekânları, zümre odaları, atölyeler vb. eğitim ortamları hazırlanır.

Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık programı uygulayan okullarda imkânlar dâhilinde “Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programı” odası tahsis edilir. Bu odada ilgili alan öğretmenleri, Kur’an Kursu öğreticileri, akademisyenler ve gerektiğinde öğrenciler çalışmalar yapar.

Öğrencilerin, hafızlık çalışmalarını yapabilmesi veya öğretmenleri/Kur’an kursu öğreticileri ile birlikte talim çalışmaları yapabilmeleri için her okulda en az 1 (bir) “Kur’an Okuma (Tilavet) Odası” planlanır. U düzeni şeklinde hazırlanan odada

---

⁴⁰ age. s. 9.

diğer sınıfları rahatsız etmeyecek şekilde mikrofon sistemi kurulur. Duvarlarda, Kur'an kıraatı ile ilgili hat ve levhalar bulundurulur. Kur'an Okuma (Tilavet) Odasında, meşhur Kur'an Karîlerine/Üstadlarına ait çeşitli görsel ve sesli materyaller ile kitaplar bulundurulur.⁴¹

2.7. Hafızlık Eğitiminde Kurumsallaşma ve Yönetim Aşamaları

İslam coğrafyasında hafızlık eğitimi veren kurumlarda ilk dönemlerde bağımsız eğitim modeli göze çarpmaktadır. Hafızlık eğitimi gönüllü kişilerce yapılmaktadır. Yöneticinin hafızlık eğitmeni olduğu bu merkezlerde kurumsal yönetim ve bağlayıcı denetim sözkonusu değildir. İsteğe bağlı olarak ehil olan herkes eğitim merkezi açıp hafız yetiştirebilmektedir.⁴²

Bu durum ilk dönemlerde sorun teşkil etmese de hafızlık eğitimi veren bireysel eğitim merkezleri çoğaldıkça sıkıntılı bir hâl almıştır. Eğitimin ve eğitmenin kalitesi ve sürekliliği takip edilemez olmuştur. Diğer bütün eğitim disiplinlerinde olduğu gibi, hafızlık eğitiminde de kurumsallaşması, yönetim kademelerinin oluşturulması, görev ve sınırlılıklarının tespiti vazgeçilemez bir gereklilik haline gelmiştir.

Dar'ul Kurra, Nahdlatul Ullamah ve Kur'an İlimleri Enstitüsü vb. kurumların açılması ve hafızlık eğitiminin mevzuata bağlı hale gelmesi, hafızlık eğitimi ve yönetimi tarihi açısından önemli bir aşamadır. Zamanla Endonezya başta olmak üzere bazı İslam ülkelerinde hafızlık eğitimi veren kurumların yönetim ve denetimi ülkenin milli eğitim bakanlığına bağlanmıştır.⁴³

---

⁴¹ age. s. 11.

⁴² Hatice Şahin, İslam Kültür Geleneğinde 'Kur'an Hıfzı' Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 205-208, Ankara 2012.

⁴³ age. s. 205-208.

Ülkemizde hafızlık eğitimi veren kurumlar, Tevhid-i Tedrisat kanunundan bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı nezaretinde idi. Hafız İHO projesinin 2014 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte, MEB’da hafızlık eğitimi veren kurumlara nezaret etmeye başlamıştır. DİB’e bağlı kurslarda hafızlık eğitimi ve yönetimi bağlı olunan müftülüklerce yapılırken, MEB’na bağlı Hafız İHO’larda yönetim ve denetim DÖGM’ne bağlı olarak yürütülmektedir. Projenin yürütüldüğü okulun yöneticisi ve projeden sorumlu koordinatör doğrudan DÖGM tarafından görevlendirilmekte ve denetlenmektedir.

İnsanı eğitme, toplumla uyumlu hale getirme ve geleceğe hazırlama faaliyetlerinin gerçekleştiği, çocuklarımızı çok uzun yıllar emanet ettiğimiz okulların yöneticilerinin belirlenmesi tartışmasız çok önemlidir. Zira okulun her yönden eğitim-öğretim faaliyetlerine hazırlanması, bu faaliyetlerin yürütülmesi ve değerlendirilmesi, okulun işletilmesi ve sürekli iyileştirilmesi okul yöneticilerinin yönetim bilgisi ve becerisi ile doğrudan ilgilidir.⁴⁴

Eğitim bilimcilerine göre yönetici, “amaçlanan işlerin yerine getirilmesi için gurubunu örgütleyen, çalışanları aynı amaca yöneltip uyum içinde çalıştıran, denetleyen, kısaca sorumluluğu üstlenen kimsedir.”⁴⁵ Bu nedenle okulun amaçlarına ulaşip ulaşamadığı, ya da ne derece ulaştığı, yöneticinin başarısının göstergesidir.

Okullar, yakın bir gelecekte şimdiden kestirilmesi, algılanması, kabulü zor yeni bir yapı ve işleyişe geçmek zorunda kalacaktır. Bu değişim hareketinin başlangıcında okulları, kaçınılmaz değişim olgusunun sarsıntılarında koruyacak, seçilmiş, yetiştirilmiş, öğrenim önderlerinin iş başında olması gerekmektedir.⁴⁶ Zira bir okulun etkililiğinin sağlanmasında, değişim ve gelişmelere uyum göstermesinde okul yöneticilerinin etkisi oldukça yüksektir. İyi bir okul yöneticisinin kurumun amaçları doğrultusunda, başarılı bir şekilde gelişmelere ayak uydurması, kurum paydaşlarını ortak hedef doğrultusunda harekete geçirmesi beklenir. Buradan

⁴⁴ İ. Ethem Başaran, Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara, 1993. Gül Yay., s.16.

⁴⁵ Şükrü Türkmen, Okullarda Yönetim Etkinlikleri, Ankara 2003. Asil yy. s. 11.

⁴⁶ Aytaç Açıkalın, Toplumsal, Kuramsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği. Ankara, 2016 Pegem yay. s. 7.

hareketle hafız iho projesinin hayata geçirip başarılı şekilde sürdürmesi için proje ile gelen değişimlere uyum gösterebilen, nitelikli yöneticinin seçilmesi büyük önem arz etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

İmam Hatip Ortaokullarında Uygulanan Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Projesinin Olgusal Olarak Değerlendirilmesi amaçlı bu araştırma örgün din eğitimi kapsamındadır. Bu çalışmada Betimsel Yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın gereği olarak veriler, nicel araştırma yöntemlerinden alan araştırması anket tekniği ile yöneticilerle yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır.

3.2. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Araştırmaya katılan kurum yöneticilerinden 8'i müdür, 3'ü proje koordinatörüdür. Yöneticilerin 4'ü hafızdır, 7'si hafız değildir. Yöneticilerin 2'sinin görev süresi 0-5 yıl, 1'inin 6-10 yıl, 4'ünün 6-10 yıl ve 4'ünün de 16-20 yıldır. Araştırma yapılan kurumlardan 6'sı gündüzlü, 5'i pansiyonludur.

Tablo 1: Örneklem Grubunun Görev Dağılımı

	N	%
Müdür	8	%72,7
Koordinatör	3	%27,2
Toplam	11	% 100

Tablo 2: Örneklem Grubunun Hafızlık Eğitimi Durumu

	N	%
Hafız	4	% 36,3
Hafız Değil	7	% 63,6
Toplam	11	%100

Tablo 3: Örneklem Grubunun Mesleki Kıdem Durumu

Yöneticinin görev süresi	N	%
0-5 yıl	2	% 18,1
6-10 yıl	1	% 0,9
11-15 yıl	4	% 36,3
16-20 yıl	4	% 36,3
20 yıl ve üstü	-	-
TOPLAM	11	%100

Tablo 2: Örneklem Grubunun Görev Yaptığı Kurumun Türü

	N	%
Pasiyonlu	5	% 45,4
Gündüzlü	6	% 54,5
Toplam	11	% 100

Tablo 2: Örneklem Grubunun Görev Yaptığı Kurumlarda Öğrencilerin Durumu

Yıllar	Projeye kabul edilen ögr. sayısı	Projeden ayrılan ögr. sayısı	Hafızlığı bitiren ögr. sayısı
2014-2015	200	0	0
2015-2016	200	0	0
2016-2017	638	42	86
2017-2018	1098	Bilinmiyor	Bilinmiyor
TOPLAM	2136	42	86

3.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

3.3.1. Kapsam

Araştırma, İstanbul'da 8, Konya'da 2 ve Düzce'de 1 proje uygulayan okulu kapsamaktadır. Survey alan araştırması yöntemi ile hazırlanmıştır. Verilerin toplanması için, İstanbul, Konya ve Düzce ili ve ilçelerindeki proje ve programı uygulayan 11 okul yöneticisine anket yapılmış, elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.3.2. Sınırlılıklar

Bu araştırma için 2016- 2017 eğitim öğretim yılında İstanbul, Konya ve Düzce bulunan hafızlık proje okullarının yöneticileri ile anket ve görüşme yapılmıştır. Örneklem belirlenirken projenin kurumda bir yılı tamamlamış olmasına dikkat edilmiştir. Yalnızca bu kurumlardaki yönetici ve koordinatörlere yönelik anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. Uygulayıcı, öğrenci ve velilere yönelik alan taraması yapılmadığından araştırma, yönetici görüşleri ve onlara uygulanan anketin verileri ile sınırlıdır. Araştırma İstanbul, Konya ve Düzce deki proje okulları yöneticilerine uygulanan anket sonuçları ile sınırlıdır. Araştırmada eğitimci, öğrenci ve veli görüşlerine yer verilmemiştir. Bu yönüyle ileri araştırmalar yapılması önem arz etmektedir.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

3.4.1. Evren: 2016-2017 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde faaliyet gösteren 17 Hafız İHO'da yöneticilik yapan okul müdürleri ve proje koordinatörleridir.

3.4.2. Örneklem: 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul, Konya ve Düzce il ve ilçelerindeki 11 Hafız İHO'da yöneticilik yapan okul müdürleri ve proje koordinatörleridir.

3.5. Veri Toplama Araçları

3.5.1. Anket Sorularının Hazırlanması

Konunun olgusal boyutlarıyla incelenip değerlendirilmesi için ihtiyaç duyulan verilerin toplanmasında anket tekniği ve tarama yöntemi kullanılmıştır.

Anket formunun geliştirilmesinde öncelikle eğitim bilimleri bilimsel araştırma yöntemleri ile, Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi ve MEB'in ilgili yönetmeliklerinden faydalanılmıştır. Ardından proje uygulayan okullara bizzat araştırmacı tarafından gidilerek proje ile ilgili yönetici görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır. Elde edilen ön bilgiler ışığında uzman görüşleri de alınarak anket soruları araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anketin kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır.

Anket iki bölümden ve 42 sorudan oluşmaktadır. İlk bölümde dörtlü likert tipi anket kullanılmıştır. İkinci bölümde açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulara yer verilmiştir.

3.5.2. Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması

Anketin uygulanması için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 08 Mayıs 2017 tarihinde gerekli izinler alınmıştır.

Anket bizzat yöneticilere araştırmacı tarafından verilmiş ve uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Anket uygulaması sonucunda veri toplama aracı ile ilgili SPSS programı kullanılarak istatistiksel işlemler yapılmıştır. Betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada dörtlü likert tipi anket kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken, tamamen katılıyorum, 4; kısmen katılıyorum, 3; pek katılmıyorum, 2; hiç katılmıyorum, 1 değerlerini almıştır. Ardından anketteki alt başlıklara göre tablolar oluşturulmuştur. Tablolar oluşturulurken yüzde dağılımı kullanılmıştır.

Yorumlar yapılırken anketlerden elde edilen bulgular, öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmeler neticesi elde edilen bilgilerle birleştirilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda Hafız İHolar'daki yöneticilerin hafızlık öğretimi ve problemleriyle ilgili düşünceleri ortaya konulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Örgün Eğitimde Hafızlık Uygulama Esasları Belgesi İle İlgili Bulgular

4.1.1. DÖGM Hafız İho Uygulama Esaslarının Hayata Geçirilmesi İle İlgili Bulgular

MADDE 1: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Hafız İHO vizyon belgesi projenin hayata geçirilmesi için yeterli derecede açık ve ayrıntılıdır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	7	63,6	63,6	63,6
4	4	36,4	36,4	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün imam hatip ortaokullarında örgün eğitimle birlikte hafızlık yapılmasına imkân sağlayan projesine ilişkin vizyon belgesi, katılımcıların % 36.4 ü tarafından yeterli ve açık, % 63.6 sı tarafından kısmen yeterli ve açık bulunmaktadır.

4.1.2. Projenin vizyon belgesine uyumlu uygulanmasına ilişkin bulgular

MADDE 2: Hafız İHO Projesini DÖGM vizyon belgesi çerçevesinde uyguluyorum.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	5	45,5	45,5	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'i örgün eğitimde hafızlık projesini kurumlarında DÖGM Uygulama esasları belgesine tamamen uyumlu olacak şekilde hayata geçirdiğini beyan etmiştir. %45,5'i kısmen uygulama esasları belgesine göre projeyi yürüttüğünü ifade ederken, %9,1'i ise uygulama esasları belgesine pek bağımlı kalmadığını ifade etmiştir.

MADDE 4: Hafız İHO Projesi kurumumuzda hedef, kazanım, içerik ve sonuçları bakımından programlanmış ve uygulanmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	2	18,2	18,2	18,2
4	9	81,8	81,8	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Yöneticilerin %81,8'i hafız iho projesinin kurumlarında hedef kazanım, içerik ve sonuçları açısından, çok yönlü olarak programlanarak uygulandığını beyan etmektedir. %18,2'si ise kısmen programlanıp uygulandığını ifade etmiştir.

4.1.3. Uygulama Esasları Belgesinin İhtiyaca Cevap Vermesi Hakkında

Bulgular

MADDE 3: Hafız İHO Projesi vizyon belgesi her aşamasıyla ihtiyaca cevap verecek nitelikte planlanmıştır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif
Geçerli 3	8	72,7	72,7	72,7
4	3	27,3	27,3	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %27,3'ü uygulama esasları belgesinin projenin her aşamasında ihtiyaca cevap verecek nitelikte olduğunu ifade etmiştir. %72,7'si ise uygulama esasları belgesinin projenin uygulanması esnasında karşılaşılan olağan veya sıra dışı durumlara kısmen cevap verdiğini düşünmektedir.

4.1.4. MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin Proje ile İlgili

Problemlere Cevap Niteliği ile İlgili Bulgular

MADDE 7: Hafız İHO Projesini uygulama sürecinde MEB ilköğretim kurumları yönetmeliği karşılaşılan problemleri çözmeye yeterlidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	2	18,2	18,2	18,2
2	4	36,4	36,4	54,5
3	3	27,3	27,3	81,8
4	2	18,2	18,2	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %18,2'si MEB ilköğretim kurumları yönetmeliğinin, örgün eğitimle birlikte hafızlık projesi uygulanırken karşılaşılan problemleri çözmeye yeterli olduğunu ifade etmiştir. %27,3'ü kısmen yeterli olduğunu, %36,4'ü pek yeterli olmadığını, %18,2'si ise hiç yeterli olmadığını düşünmektedir.

4.2. Projeyi Uygulayan Eğitimcilerle İlgili Bulgular

4.2.1. Alan Bilgisi Yeterliliğini İnceleyen Bulgular

MADDE 12: Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri yeterli alan bilgisine sahiptir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	6	54,5	54,5	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Yöneticilerin %45,5'i kurumlarındaki hafızlık öğretmenlerinin yeterli alan bilgisine sahip olduklarını beyan etmiştir. %54,5'i ise kurumlarındaki hafızlık öğretmenlerinin kısmen yeterli alan bilgisine sahip olduğunu düşünmektedir.

4.2.2. Pedagojik Formasyon Becerisi İle İlişkilendirilen Bulgular

MADDE 13: Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri yeterli pedagojik formasyona sahiptir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	3	27,3	27,3	27,3
3	3	27,3	27,3	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'ine göre kurumlarındaki hafızlık öğreticileri yeterli derecede pedagojik formasyona sahiptir. %27,3'üne göre kısmen yeterli pedagojik formasyona sahiptir. %27,3'ü ise kurumlarındaki hafızlık eğitimcilerinin yeterli pedagojik formasyona sahip olduklarına pek katılmamaktadır.

4.2.3. Eğitimcilerin İşbirliği İçinde Çalışmasını İnceleyen Bulgular

MADDE 14: Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri ortak yöntemleri kullanmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	4	36,4	36,4	36,4
4	7	63,6	63,6	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %63,6'sına göre kurumdaki hafızlık eğitimcileri ortak yöntemleri iş birliği içerisinde kullanmaktadır. %36,4'üne göre ise kurumda görev yapan hafızlık eğitimcileri kısmen ortak yöntemleri kullanmaktadır.

4.2.4. Eğitimcilerin Uygulama Serbestliğine İlişkin Bulgular

MADDE 30: Programı uygulayan hafızlık eğitimcileri yöntemler konusunda serbesttir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	1	9,1	9,1	9,1
2	5	45,5	45,5	54,5
3	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'i programı uygulayan hafızlık eğitimcilerinin yöntemleri konusunda kısmen serbest olduğunu ifade etmiştir. %45,5'i eğitimcilerin yöntemlerinde serbest olduğuna pek katılmadığını belirtmiş, %9,1'i ise eğitimcilerin yöntemlerinde hiç serbest olmadığını ifade etmiştir.

4.3. Projenin Akademik Başarıya Etkileri İle İlgili Bulgular

4.3.1. Projenin Akademik Başarıya Olumlu Etkileri İle İlgili Bulgular

MADDE 17: Hafız İHO Projesi öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkilemektedir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	4	36,4	36,4	36,4
4	7	63,6	63,6	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %63,6'sına göre örgün eğitimde hafızlık projesi öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkilemektedir. %36,4'ü ise projenin akademik başarıyı olumlu etkilediği düşüncesine kısmen katılmaktadır.

MADDE 28: Hafız İho Projesine Katılan Öğrencilerin Akademik Başarısı Artar.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	6	54,5	54,5	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'ine göre projeye katılan öğrencilerin akademik başarıları kesinlikle artar. %54,5'i ise kısmen akademik başarılarının arttığını düşünmektedir.

4.3.2. Örgün Eğitime Ara Vermenin Sonuçları İle İlgili Bulgular

MADDE 25: Örgün Eğitime 6. Sınıfta ara veren Öğrenci 7. Sınıfta Akademik başarı ve Uyum Sorunu Yaşamaz.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	9	81,8	81,8	90,9
4	1	9,1	9,1	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %9,1'i örgün eğitime 6. Sınıfta ara veren öğrencinin 7. Sınıfta akademik başarı ve uyum sorunu yaşamayacağını ifade etmiştir. %81,8'i örgün eğitime ara verildiğinde akademik başarı ve uyum sorunu yaşanmayacağı düşüncesine kısmen katıldığını beyan etmiştir. %9,1'i ise bu düşünceye pek katılmadığını ifade etmiştir.

4.3.3. Projenin Liseye Geçiş Sınavlarına Etkileri Yordayan Bulgular

MADDE 18: Hafız İHO Projesi Öğrencilerinin Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Vermesi Liselere Geçiş Sınavlarındaki Başarısını Olumsuz Etkiler.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	3	27,3	27,3	27,3
2	5	45,5	45,5	72,7
3	2	18,2	18,2	90,9
4	1	9,1	9,1	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %9,1'i öğrencilerin ortaokulda örgün öğretime bir yıl ara vermesinin liselere geçiş sınavlarındaki başarıyı olumsuz etkilediğini düşünmektedir. %18,2'si bu düşünceye pek katılmamaktadır. %45,5'i örgün eğitime ara vermenin liselere geçiş sınavlarındaki başarıyı olumsuz etkilediğine pek katılmamakta, %27,3'ü bu düşünceye hiç katılmamaktadır.

4.3.4. Proje Öğrencilerinin Kariyer Tercihlerine İlişkin Bulgular

MADDE 29: Hafız İHO Projesi Öğrencileri Akademik Kariyerlerini İlahiyat İlimleri Alanında Sürdürmeyi Hedefler.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	7	63,6	63,6	72,7
3	2	18,2	18,2	90,9
4	1	9,1	9,1	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %9,1'i hafız iho öğrencilerinin akademik kariyerlerini ilahiyat ilimleri alanında sürdürmeyi hedeflediklerini ifade etmiştir. %18,2'si bu düşünceye kısmen katılmaktadır. %63,6'sına göre ise proje öğrencileri akademik kariyerlerini ilahiyat alanında sürdürmeyi hedeflemez.

4.4. Örgün Eğitimde Hafızlık Yapan Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Hayatlarına İlişkin Bulgular

MADDE 20: Hafız İHO Projesi Öğrencileri Bilim, Sanat, Spor Ve Kültür Etkinliklerine Yeterince Zaman Ayırıp Katılabilmektedir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	3	27,3	27,3	27,3
3	6	54,5	54,5	81,8
4	2	18,2	18,2	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %18,2'sine göre hafızlık öğrencisi bilim sanat spor ve kültür etkinliklerine yeterince zaman ayırabilmektedir. %54,2'sine göre proje öğrencileri bilim sanat spor ve kültür etkinliklerine pek zaman ayırıp katılamamaktadır. %27,3'ü ise öğrencilerin bu etkinliklere yeterli zaman ayırıp katılamadığını ifade etmiştir.

4.5. Yöneticilerin Projeyi Uygulama Yöntemlerine İlişkin Önerilerine Dair Bulgular

4.5.1. Kademeli ve Kısmi Hafızlık Hedeflerinin daha uygun Oluğuna İlişkin Bulgular

MADDE 26: Hafız İHO Projesinde, Kur'anı Kerim'in Tamamını Ezberletme Hedefi Yerine Kademeli Ve Kısmi Hafızlık Hedefleri Belirlenmesi Daha Uygundur.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	3	27,3	27,3	27,3
2	2	18,2	18,2	45,5
3	5	45,5	45,5	90,9
4	1	9,1	9,1	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %9,1'i kısmi hafızlık hedefleri belirlemenin daha uygun olduğuna tamamen katıldığını ifade etmiştir. %45,5'i kısmi ve kademeli hafızlık hedefleri belirlemenin daha uygun olacağı düşüncesine kısmen katılmıştır. %18,2'si bu yöntemin daha uygun olacağına pek katılmadığını, %27,3'ü ise hiç katılmadığını ifade etmiştir.

4.5.2. Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Vermenin Hafızlığın Tamamlanmasında Yeterli Olduğuna Dair Bulgular

MADDE 19: Hafız İHO Projesi Kapsamında Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Vermek Kur'anı Kerim'in Tamamının Ezberlenmesi İçin Yeterlidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	9	81,8	81,8	81,8
4	2	18,2	18,2	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %18,2'si, hafızlığı tamamlamak için örgün eğitime sadece bir yıl ara vermenin kesinlikle yeterli olduğunu ifade etmiştir. %81,8'i ise bir yıl örgün eğitime ara verilmesinin Kur'an ı Kerim'in tamamını ezberlemeye yeterli olacağına pek katılmadığını ifade etmiştir.

4.6. Hizmet içi Eğitimlerin İhtiyaca Cevap Vermesi ile ilgili bulgular

MADDE 11: Diğer Hafız İHO İdarecileri ile Proje Sürecinde Yeterince İstişare Toplantısı Yapılmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	2	18,2	18,2	18,2
3	6	54,5	54,5	72,7
4	3	27,3	27,3	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %27,3'ü yöneticiler arasında yeterince istişare toplantısı yapıldığını ifade etmiştir. %54,5'i istişare toplantılarını kısmen yeterli bulmaktadır. %18,2'si istişare toplantılarının yeterli sayı ve periyotta olduğuna pek katılmamaktadır.

4.7. Diğer Proje Okul Yöneticileri İle İşbirliğini Yordayan Bulgular

MADDE 5: Diğer Proje Okullarındaki Uygulamalar Ve İşleyiş Hakkında Bilgi Sahibiyim.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	7	63,6	63,6	63,6
4	4	36,4	36,4	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %36,4'ü diğer proje okullarındaki uygulama ve işleyiş hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade ederken %63,6'sı paydaş kurumlardaki işleyiş ve uygulamalar hakkında pek bilgi sahibi olmadığını beyan etmiştir.

4.8. Projenin Yetkiler tarafından Takibine ve Ölçme Değerlendirmeye ilişkin Bulgular

MADDE 8: Kurumunuzda Hafız İHO Projesinin Hedefleri Ve Kazanımları Ölçülebilir Ve Sürdürülebilirdir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	3	27,3	27,3	27,3
4	8	72,7	72,7	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %72'si kurumunda projenin hedef ve kazanımlar açısından ölçülebilir ve sürdürülebilir olduğuna tamamen katıldığını, %27,3'ü kısmen katıldığını ifade etmiştir.

MADDE 10 : Proje sürecinde ilgili mercilere dönemlik rapor sunulmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	5	45,5	45,5	45,5
4	6	54,5	54,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %54,5'i proje sürecinde yetkili mercilere dönemlik ve periyodik rapor sunulduğunu ifade etmiştir. %45,5'i süreçle ilgili olarak yetkili mercilere kısmen raporlama yapıldığını belirtmiştir.

4.9. Öğrencilerin Proje Yöntem ve Uygulanışı Hakkında Bilgilendirilmesinin Yeterliliğine Dair Bulgular

MADDE 34: Hafız İHO Öğrencileri Örgün Öğretim Hafızlık Yöntem Ve İşleyişi Hakkında Bilgi Sahibidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	1	9,1	9,1	9,1
3	5	45,5	45,5	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'i projedeki öğrencilerin örgün eğitimde hafızlık yöntem ve işleyişine dair bilgi sahibi olduğuna tamamen katıldığını ifade etmiştir. %45,5'i bu düşünceye kısmen katıldığını, %9,1'i ise hiç katılmadığını ifade etmiştir.

4.10. Öğrencilerin Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Olumlu Yaklaşımı İle İlgili Bulgular

MADDE 24: Hafız İHO Projesinde 6.Sınıfta Örgün Eğitime Ara Verilmesine Öğrenci Yaklaşımı Olumludur.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	2	18,2	18,2	18,2
3	3	27,3	27,3	45,5
4	6	54,5	54,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %54,5'i proje kapsamında örgün eğitime bir yıl ara verilmesine öğrenci yaklaşımının tamamen olumlu olduğunu ifade etmiştir. %27,3'ü kısmen olumlu olduğunu, %18,2'si ise öğrenci yaklaşımının olumlu olduğu düşüncesine pek katılmadığını beyan etmiştir.

4.11. Öğrenci Velilerinin Proje Amacına, İşleyişine ve İlişkin Değerlendirmelerine ait Bulgular

4.11.1. Öğrenci Velilerinin Proje Amacına ve İşleyişine Ddair Bilgilerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

MADDE 6: Hafız İHO Projesindeki Öğrenci Velileri, Programın Amaç, İşleyiş ve Değerlendirilmesi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahiptir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	5	45,5	45,5	54,5
4	5	45,5	45,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %45,5'i projedeki öğrenci velilerinin, programın amaç, işleyiş ve değerlendirilmesi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğuna tamamen katılmaktadır. %45,5'i kısmen katılırken, %9,1'i bu düşünceye hiç katılmamaktadır.

4.11.2. Velilerinin Proje Amacına ve İşleyişine Dair Bilgilendirilmesinin Gerekliliğine İlişkin Bulgular

MADDE 9: Hafız İHO Projesindeki Öğrenci Velileri Programın Amaç, İşleyiş ve Değerlendirilmesi Hakkında Bilgilendirilmelidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 4	11	100,0	100,0	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların tamamı, projedeki öğrenci velilerinin; programın amaç, işleyiş ve değerlendirilmesi hakkında bilgilendirilmesi gerektiğine tamamen katılmaktadır.

4.11.3. Öğrenci ve Velilerinin Projeden Beklentilerinin Karşılama Hedeflerine İlişkin Bulgular

MADDE 15: Hafız İho Projesindeki Öğrencilerin Programla İlgili Beklentileri Karşılanmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	5	45,5	45,5	45,5
4	6	54,5	54,5	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %54,5'i projedeki öğrencilerin programdan beklentilerinin tamamen karşılandığını ifade etmiştir. %45,5'i ise öğrenci beklentilerinin kısmen karşılandığını ifade etmiştir.

MADDE 16: Hafız İHO Projesindeki Öğrenci Velilerinin Programla İlgili Beklentileri Karşılanmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 3	7	63,6	63,6	63,6
4	4	36,4	36,4	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %36,4'ü projedeki öğrencilerin velilerinin programdan beklentilerinin tamamen karşılandığını ifade etmiştir. %63,6'ı ise veli beklentilerinin kısmen karşılandığını ifade etmiştir.

MADDE 21: Hafız İHO Proje Öğrenci Velilerinin Projeden Beklentileri Tam Olarak Gerçekleşecektir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	7	63,6	63,6	72,7
4	3	27,3	27,3	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %27,3'ü projedeki öğrencilerin velilerinin programdan beklentilerinin tamamen gerçekleşeceğini ifade etmiştir. %63,6'ı veli beklentilerinin kısmen gerçekleşeceğini ifade etmiştir. %9,1'i ise velilerin projeden beklentilerinin gerçekleşeceğine pek katılmadığını beyan etmiştir.

4.11.4. Öğrenci Velilerinin Projeye Yeterince Katkıda bulunduğuna İlişkin Bulgular

MADDE 22: Hafız İHO Projesinde Öğrenci Velileri Sürece Yeterince Katkıda Bulunmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	10	90,9	90,9	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %90'ı velilerin proje sürecinde desteklerinin yeterli olduğuna kısmen katılmaktadır. Veli desteğinin yeterli olduğuna tamamen katılan yönetici yoktur. %9,1'i ise velilerin sürece katkısının yeterliliğine pek katılmamaktadır.

4.11.5. Altıncı Sınıfta Örgün Eğitime Bir Yıl Ara Verilmesine Veli Yaklaşımı İle İlgili Bulgular

MADDE 23: Hafız İHO Projesinde 6. Sınıfta Örgün Eğitime Ara Verilmesine Veli Yaklaşımı Olumludur.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	1	9,1	9,1	9,1
3	3	27,3	27,3	36,4
4	7	63,6	63,6	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %63,6'sına göre altıncı sınıfta örgün eğitime ara verilmesine veli yaklaşımı tamamen olumludur. %27,3'ü veli yaklaşımının olumlu olduğuna kısmen katıldığını ifade etmiştir. %9,1'i örgün eğitime ara verilmesine veli yaklaşımının olumsuz olduğunu düşünmektedir.

4.11.6. Velilerin Projeye İlişkin bilgilerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

MADDE 35: Hafızlık Projesine Dahil Olan Öğrenci Velisi Örgün Öğretim Hafızlık Yöntem ve İşleyiş Hakkında Bilgi Sahibidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	1	9,1	9,1	9,1
2	1	9,1	9,1	18,2
3	5	45,5	45,5	63,6
4	4	36,4	36,4	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %36,4'ü velilerin projeye ilişkin bilgilerinin yeterli düzeyde olduğunu düşünmektedir. %45,5'i kısmen yeterli olduğunu düşünürken, %9,1'i pek yeterli olmadığını, %9,1'i ise hiç yeterli olmadığını düşünmektedir.

4.12. Projeden Ayrılan Öğrencilere Psikolojik Destek Verilmesine İlişkin Bulgular

MADDE 27: Kurumunuzda Hafız İHO Projesinden Ayrılan Öğrencilere Psikolojik Destek Verilmektedir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 1	2	18,2	18,2	18,2
2	4	36,4	36,4	54,5
3	2	18,2	18,2	72,7
4	3	27,3	27,3	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %27,3'ü Hafız İHO projesinden ayrılan öğrencilere yeterince psikolojik destek verildiğini ifade etmiştir. %18,2'sine göre kısmen psikolojik destek verilmektedir. %36,2'si "kurumda projeden ayrılan öğrencil' re psikolojik destek verilmektedir" sorusuna pek katılmıyorum derken, %18,2'si hiç katılmıyorum cevabını vermiştir.

4.13. Proje Paydaşlarının Proje Amacına, İşleyişine ve Desteğine İlişkin Değerlendirmelere Ait Bulgular

4.13.1. Proje Paydaşlarının Proje Amacına ve İşleyişine İlişkin Bilgilendirilme Düzeylerine Ait Bulgular

MADDE 31: Proje Paydaşlarımız Örgün Eğitimde Hafızlık Uygulamalarına Dair Hedef, Amaç ve Yöntemlerini Yeterince Bilir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	2	18,2	18,2	18,2
3	5	45,5	45,5	63,6
4	4	36,4	36,4	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %36,4'üne göre kurumun proje paydaşları (ilçe müftülüğü ve sivil toplum kuruluşları) örgün eğitimde hafızlık uygulamalarına dair amaç, hedef ve yöntemlerini yeterince bilir. %45,5'i paydaşların yeterli bilgi sahibi olduğuna kısmen katılırken 18,2'si ise pek katılmamaktadır.

4.13.2. Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Desteğinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

MADDE 32: Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşları Hafızlık Çalışmalarına Planlama Ve Uygulama Desteği Verir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	2	18,2	18,2	18,2
3	6	54,5	54,5	72,7
4	3	27,3	27,3	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Katılımcıların %27,3'ü paydaş sivil toplum kuruluşlarının hafızlık projesine planlama ve uygulamada yeterli desteği verdiğini düşünmektedir. %54,5'i kısmen destek verdiğini ifade ederken, %18,2'si paydaşların planlama ve uygulama desteği verdiğine pek katılmadığını belirtmiştir.

4.13.3. Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapsam Dahilindeki Sosyal Ve Kültürel Etkinliklere Desteğinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

MADDE 33: Proje Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapsam Dahilinde Sosyal-Kültürel Etkinlik Desteği Yerinde ve Yeterlidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2	2	18,2	18,2	18,2
3	7	63,6	63,6	81,8
4	2	18,2	18,2	100,0
Toplam	11	100,0	100,0	

Ankete katılan yöneticilerin %18,2'si proje paydaşı sivil toplum kuruluşlarının öğrencilerin sosyal-kültürel etkinliklerine desteğini yerinde ve yeterli bulurken, %63,6'sı kısmen yeterli bulmuş, %18,2'si ise stk desteğinin yeterli olduğuna pek katılmadığını ifade etmiştir.

4.13. Hafızlık Projesi Eğitimcilerinin Durumuna İlişkin Bulgular

Kurumumuzda Hafızlık Eğitimci	N	%
İmam veya Müezzindir	2	%18
Kuran Kursu Öğreticisidir	8	%72
Kurumun Kadrolu Öğretmenidir	2	%18
Gönüllü Hafızlık Eğitimcisi	1	%9
Diğer	3	%27

Araştırmaya katılan kurum yöneticilerinden %18'i, eğitimcilerinin imam veya müezzin olduğunu ifade etmiştir. Eğitimcilerin %72'si Kur'an Kursu öğreticisi, %18'i kurumun kadrolu öğretmenleri, %9'u gönüllü hafızlık eğitimcisi.

4.15. Hafızlık Projesinde İhtiyaç Duyulan Sosyal Kültürel Ve Sportif Etkinliklere İlişkin Bulgular

	N	%
Bilimsel Etkinlikler	7	63
Sanatsal Etkinlikler	9	81
Kültürel Etkinlikler	10	90
Sportif Etkinlikler	11	100

Ankete katılan kurum yöneticilerinin tamamı hafızlık öğrencileriyle sportif etkinlikler yaptıklarını ifade etmiştir. Yöneticilerin %90'nı kültürel etkinlikler, %81'i

sanatsal etkinlikler ve %63'ü bilimsel etkinlikler planlayıp uyguladıklarını belirtmiştir.

4.16. Başarısızlık Nedenleri İle İlgili Bulgular

	N	%
Motivasyon Kaybı	8	%72
Okul Yöneticileri Ve Velinin Yüksek Beklentileri	6	%54
Öğrencinin Zihinsel Beceri Yetersizliği	3	%27
Danışmanlık Desteğinde Eksiklik	8	%72
Daha Fazla Zamana İhtiyaç Duyulması	3	%27
Çalışma Ortam Ve İmkanlarının Sınırlılığı	3	%27

Hafızlık projesinde başarısızlık nedenleri ile ilgili soruya katılımcıların %72'si motivasyon kaybı, %54'ü gerçekliği aşan beklentiler, %27'si zihinsel beceri yetersizliği, %72'si psikolojik danışman ve rehber desteği yetersizliği, %27'si ise zamanın az olması ve çalışma mekan ve imkanlarının yetersiz olması yönünde cevap vermiştir.

TARTIŞMA

Örgün eğitimde hafızlık projesi, 2016 yılında DÖGM tarafından yayınlanan Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi Uygulama Esasları Belgesi çerçevesinde proje İmam Hatip Okullarında uygulanmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticilerin tamamına yakını uygulama esasları belgesini açık ve anlaşılır bulmaktadır. Aynı zamanda projeyi kurumunda belgeye uyumlu olacak şekilde projeyi planlayıp uyguladığını beyan etmektedir. Ankete katılan yöneticilerin %72,7'sine göre uygulama esasları belgesi kısmen ihtiyaca cevap vermektedir. Belgede hafızlık eğitimi süreci detaylandırılmış ve planlanmış ancak ders saatlerinin belirlenmesi ve yerleştirilmesine dair boşluklar sebebiyle kısmi belirsizlikler ve bağımsız uygulamalar ortaya çıkmıştır. Benzer durum hafızlık eğitimcilerinin istihdamı ve başarısız öğrencilerin akademik yaşantılarının sürdürülebilirliği konusunda da göze çarpmaktadır. Katılımcılardan bir %72'si Kuran Kursu hafızlık eğitimcileri ile projeyi yürütürken %18'i okullarındaki kadrolu öğretmenlerle hafızlık eğitimi yapmaktadır.

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin Hafız İHO projesi ile ilgili sorunlara çözüm üretebilme niteliğine ilişkin sorulan soruya katılımcıların %55'i yönetmeliğin, projenin uygulanması esnasında ortaya çıkan ihtiyaç ve yeni durumlara cevap vermede yetersiz kaldığı yönünde görüş beyan etmiştir. Bu durum, gelişen şartlar doğrultusunda ilgili yönetmeliğin güncellenmesi ihtiyacına işaret etmektedir. Örneğin İmam Hatip Okulları seçmeli ders yönetmeliğine göre projeyi uygulayan okullarda 9 saat seçmeli Kur'an Kerim dersi okutulmasına imkân sağlanmışken, Kur'an Kursu Öğreticileri ve İmam Hatiplerin halen haftada 8 saatten fazla derse girmeleri mevzuat dışı uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Hafızlık sınıfları için 9 ders saati Kur'an Kerim Dersi tanımlanabilmekte ancak dersin hocasına (çoğunlukla müftülük personeli) 8 ders saati tanımlanabilmektedir. Bu çelişkili durum katılımcılar tarafından yöneticileri zor durumda bırakan, güncellenmesi gerekli bir yönetmelik maddesi olarak ifade edilmiştir.

Bununla birlikte Hafız İHO'lardaki Kur'an-ı Kerim ders saati ile zorunlu dersler toplamı çok miktarda ders yükü olarak karşımıza çıkmaktadır. Haftada 24

saat Kuran dersi alan hafızlık öğrencisi 21 saat de zorunlu akademik dersleri aldığıında haftada 45 saat ders yükü oluşmaktadır. Bu durum sosyal ve kültürel etkinliklere ve motivasyon ihtiyacına yönelik programlara katılmak için yeterli zaman bırakmamaktadır.

Alan bilgisi yeterliliğine işaret eden bulgulara göre yöneticilerin %45,5'i proje uygulayan kurumlarda görev yapan hafızlık eğitimcilerinin yeterli alan bilgisine sahip olduğuna tamamen katılmaktadır. %54,5'i de eğitimcilerin yeterli olduğuna kısmen katılmaktadır. Ankete katılan yöneticilerin %72'si Kur'an kursu öğreticileri ile projeyi yürütürken sadece %18'i kurumun kadrosundaki meslek dersleri öğretmenleri ile hafız yetiştirmektedir.

Proje yöneticilerinin %81,8'i uygulayıcılar arasında bilgi ve tecrübe paylaşımı ile iş birliği olduğunu düşünmektedir. Hafız yetiştirme süreçlerindeki bu hassasiyet, İslam'ın ilk medreselerinden itibaren yaygın olarak kabul gören istişare ve tecrübe paylaşımı geleneğinin bereketine binaen sürdürüldüğünü akıllara getirmektedir.

Eğitmenlerin pedagojik formasyonuna ilişkin bulgularda katılımcıların %27,3'ü hafızlık eğitimcilerinin yeterli formasyona sahip olmadığı düşüncesini paylaşmıştır. %45,5'i eğitimcilerin pedagojik formasyona sahip olduklarına tamamen katılırken, %27,3'ü kısmen yeterli pedagojik formasyona sahip olduğunu düşünmektedir. Örgün eğitimle birlikte hafızlık tamamlamak öğrenci için sarp yokuş olarak tabir edilirken rehber olan eğitmenin pedagojik formasyondan yoksun oluşu ele alınması gereken bir problemdir. Bununla birlikte yöneticilerin %72'i projede başarısızlık nedeninin motivasyon kaybı ve danışman desteğinde eksiklik olduğu görüşündedir.

Araştırmada en dikkat çekici bulgulardan biri katılımcıların, hafızlık projesi öğrencisinin akademik başarısında artış gözlendiğini ifade etmeleridir. Yöneticilerin %45,5'i akademik başarının arttığına tamamen katıldığını ifade etmiştir. Hafızlık öğrencisinin Matematik, Fen, Türkçe gibi zorunlu akademik derslerdeki başarısı kademeli olarak artmaktadır. Yöneticilere göre -beklenenin aksine- bir yıl ara verdikten sonra yedinci sınıfta örgün eğitime dönen öğrenci uyum sorunu

yaşamamaktadır. Yine yöneticiler, yedinci sınıfla beraber başlayan liselere geçiş sürecinde herhangi bir olumsuz tesir gözlemlemediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların yalnızca %9,1'i projenin liselere geçiş sürecini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. İslam ülkelerinde hafızlık modelleri bölümünde değindiğimiz gibi Malezya Tahfiz kurumları ile ilgili yapılan araştırma verilerine göre de araştırmacılar, Kuran'ı ezberlemenin ezberleyenler üzerinde akademik sicil açısından büyük bir olumlu etki yarattığı sonucuna ulaştıklarını ifade etmişlerdir.⁴⁷

Aynı şekilde Pakistan'daki Shaheed Benazir Bhutto Women University Psikoloji Bölümünde yapılan bir akademik çalışma⁴⁸ verilerine göre de Kur'anı ezberlemek kesinlikle hafızların akademik başarısında ve sosyo kültürel hayatında belirgin bir iyileşme sağlamaktadır. Sonuçlar, hafızların hafızlık öncesi ve sonrası akademik performansında belirgin bir fark olduğunu göstermektedir. Kur'an ezberleme süreci, beynin kavrama, hafızaya alma ve hafızada tutma yeteneklerini geliştirici birçok alıştırmayı içerir.

Dikkat çeken diğer bulgu ise hafızlık öğrencilerinin kariyer tercihleridir. Katılımcılara göre hafızlık öğrencilerinin %63'ü akademik kariyerini İslami İlimler Fakülteleri dışında sürdürmeyi düşünmektedir. Bu, İslami İlimler ve İlahiyat alanında Kur'anı iyi bilen, Kur'anı zihin dünyasında merkeze alan alimlerin yetişmesinin yanı sıra, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler alanında da hakikate ışık tutan uzmanların yetişmesi demektir.

---

⁴⁷ Mustaffa Al Hafiz, Muhaidi Muhammed Fathi Yusof, Mohd Al'Khsan Gazali, Siti Salwa Md. Sawari, "Descriptive Qualitative Teaching Method of Memorization in The Institution of Tahfiz Al-Quran Wal Qiraat Pulai Condong and the Students' Level of Academic Excellence", Mediterranean Journal of Social Sciences, 2015, Vol. 7, No. 1, pp.1, URL: <http://mcser.org>, (12.10.2017 tarihinde alınmıştır)

⁴⁸ Nawaz, Nazia & Jahangir, Prof. Dr. Syeda Farhana, Effects of Memorizing Quran by Heart (Hifz) On Later Academic Achievement". Jurnal of Islamic Studies and Culture June 2015, Vol. 3, No. 1, pp. 58-64, URL: <http://dx.doi.org/10.15640/jisc.v3n1a8>, (15.10.2017 tarihinde alınmıştır).

Araştırmaya katılan yöneticilere göre hafızlığa başlayan öğrenci okul dışında sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere kısmi ve de oldukça az zaman ayırmaktadır. Bu durumun ortaya çıkarağı etkileri bertaraf edebilmek için proje bünyesinde bütün bu etkinlikler planlanmakta ve uygulanmaktadır. Zira bu dönemde gelişme çağındaki öğrenciler için başta sportif faaliyetler olmak üzere sosyal ve kültürel donanımı besleyen tüm bu çalışmalar oldukça gerekli ve vazgeçilmezdir.

Hafız İHO projesi, Kur'anı Kerimin tamamını ezberletmek üzere programlanmıştır. Ancak, istisnai olarak, akademik eğitimle birlikte Kur'anın tamamının ezberlenmesinin güç oluşundan hareketle 'kısmi hafızlık hedefleri belirlenmesinin uygunluğu' konusunda yöneticilerin %55'i olumlu görüş beyan etmişlerdir. Kısmi ve kademeli hafızlık hedefi koymanın proje uygulayıcıları ve öğrenci açısından pozitif sonuçlar doğuracağı ifade edilmiştir. Süreç esnasında zorunlu olarak ortaya çıkan bu ihtiyacın, projenin kurumda planlanması aşamasında göz ardı edilmemesi öğrenci ve veli beklentilerinin rasyonel çerçevede kalması açısından önemli ve gereklidir.

DÖGM uygulama esaslarına göre hafızlığın tamamlanması için örgün eğitime bir yıl ara verilmesi planlanmıştır. Öngörülenin aksine yöneticilerin sadece %9,1' velilerin; %18,2'si de öğrencilerin ara vermeyi sorun olarak gördüğünü düşünmektedirler.

Yöneticilerin veli algısına yönelik değerlendirme bulgularına göre hafızlık öğrencisinin velisi; projenin amaç, kapsam ve işleyişine dair gerekli düzeyde bilgilendirilmiştir. Katılımcıların yalnızca %9'una göre veli beklentisi karşılanamayacak, %63'üne göre ise kısmi olarak karşılanacaktır. Bu veriler ışığında kısmi ve kademeli hafızlık hedeflerini projeye dahil etmenin gerekliliği göze çarpmaktadır. Nitekim, İslam coğrafyasında hafızlık modellerini inceleyen araştırmalar göstermektedir ki kısmi ve kademeli hafızlık yöntemi yaygın olarak kullanılmakta ve başarılı sonuçlar alınmaktadır.

... Katılımcıların tamamı projenin uygulanması ve sürdürülmesi aşamasında veli desteğinin yeterli düzeyde olmadığını düşünmektedir. Veli talep ve beklentilerinin oldukça yüksek olduğu araştırma sonuçlarına yansıyan bu projede veli desteğinin

yetersizliği bulgusu ileri değerlendirme ve planlamalar açısından önem arz etmektedir. Planlayıcı, uygulayıcı ve öğrenci açısından oldukça zahmetli yorucu ve fedakârlık gerektiren örgün eğitimle hafızlık sürecinde velinin de destek ve iş birliği öğrenci başarısı açısından her zamankinden daha fazla gereklidir. Projede veli beklentisinin yüksek, desteğinin ise yetersiz oluğu uygulayıcılar ve öğrenci açısından olumsuz bir etkindir. Bununla birlikte yöneticilerin %18'ine göre veliler, projenin amaç hedef ve kapsamından haberdar değildir.

Hafız İHO projesi uygulama esnasında karşılaşılan önemli aşamalardan biri de hafızlık komisyonu tarafından yapılan ölçme değerlendirmelerde başarılı olmaktadır. Mülakatta başarılı olan öğrenciler sonraki aşamaya geçme hakkı kazanmaktadır. Mülakatta başarılı olamayan öğrenciler ise projeden ayrılmakta veya kurum değiştirmek durumunda kalmaktadır. Ankete katılan yöneticilerin %27'si projeden ayrılmak durumunda kalan öğrencilere psikolojik destek verildiğini belirtirken, %54'ü herhangi bir destek çalışmalarının olmadığını, buna imkân ve kadrolarının uygun olmadığını söylemiştir. Bilindiği üzere okullarda henüz yeterli sayıda rehber öğretmen istihdam edilememektedir. Projeyi tamamlayamadığı için yetersizlik duyguları hisseden bir öğrencinin bu şartlarda her zaman uzman desteğine ulaşması oldukça zordur. Hafızlık programı uygulayan kurumların durumunu da göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte norm kadro atama yönetmeliğine göre okulun rehberlik servisine atanan danışman, hafızlık projesi ve gerekliliği ile ilgili donanım ve motivasyona sahip olmayabilmektedir.

Hafız İHO projesi, okul yönetimi, ilçe müftülüğü ve bölgede hizmet veren lokal ve ulusal sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle yürütülen bir eğitim hizmetidir. Projenin hedeflerine ulaşması için okul yönetimi başta olmak üzere tüm paydaşların yetkiyi ve sorumluluğu paylaşması esastır. Paydaş sivil toplum kuruluşlarının projeye ve proje kapsamındaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere desteği katılımcı görüşlerine göre beklenen düzeyde değildir. Sivil toplum kuruluşlarının desteği yeterli düzeydedir cevabı veren yönetici oranı %18'de kalmaktadır. Bu durum uygulayıcıları süreçteki yükümlülükleri taşımada ve olası problemlere karşı çözüm üretmede yalnızlaştırabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye’de DÖGM tarafından İmam Hatip Ortaokulları’nda uygulanmakta olan Hafız İHO projesinin durumunu ortaya koymak, olası problemlerini yönetici görüş ve açıklamaları doğrultusunda tespit etmek ve bu problemlere çözüm önerileri sunmak amacıyla İstanbul, Düzce ve Konya’da hafızlık eğitimi projesi uygulayan imam hatip ortaokullarının yöneticileri ile yapılmış bir alan araştırmasıdır. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan likert tipi ve açık uçlu sorulardan oluşan 2 aşamalı anket veri toplamak amacıyla 11 yöneticiye uygulanmıştır. Aynı zamanda araştırmacı tarafından anket verilerini desteklemek amacıyla yöneticilerle yüz yüze görüşme yapılmıştır.

Anket sonucunda elde edilen veriler sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulardaki sayısal değerler tablolarda düzenlenmiş ve ortaya çıkan bulgular yorumlanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuçlar

İslam din eğitimi içinde önemli bir yer tutmuş olan hafızlık eğitimi müessesesi ile ilgili yeterli düzeyde, nitelikli ve müstakil bir araştırma tespit edilememiştir. Konuyla ilgili gerek yurt içinde gerek yurt dışında yapılan araştırmalara yönelik alan taramasında sınırlı sayıda kısmi araştırmaya ulaşılmıştır.

Öneriler

Hafızlık eğitimi ve Hafız İHO ile ilgili daha çok sayıda bilimsel çalışma yapılmalı kaynaklar artırılmalıdır. Bugüne kadar bu konu ile ilgili müstakil bir araştırma yapılmamıştır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Örgün eğitimde hafızlık projesi uygulama esasları belgesinde yapısal düzenlemelere gidilebilir.

a. Uygulayıcı- eğitimci, veli ve paydaş kuruluşların görev ve sınırlılıkları ayrıntılı biçimde tanımlanabilir.

b. Öğrenci velisinin kuruma ve proje yöneticilerine karşı yetki ve sorumluluklarının sınırları belirlenip ve merkezi protokol kapsamına alınabilir.

c. Hafızlık öğrencisinin proje kapsamında ve projeden ayrılma gerektiren durumlardaki vaziyetine açıklık getiren maddeler eklenebilir.

d. Seçmeli ders yönetmeliğinin ilgili maddeleri projenin planlama ve uygulamasına imkân sağlayacak şekilde gözden geçirilebilir.

e. Hafızlık eğitimi sürecinde zorunlu ders sayısı ve normu (yabancı dil hazırlık sınıflarına benzer şekilde) azaltılıp ve müfredat sadeleştirilmeli hafızlığın haslama döneminde telafisi yapılacak şekilde düzenlemeye gidilebilir.

f. Paydaş proje uygulayıcılarının statü ve sınırlılıkları gözden geçirilebilir. Kur'an Kursu öğreticisinin 8 ders saatiyle sınırlı kalmaksızın gerekli görüldüğü zaman ve sürede eğitim vermesi önündeki engelin kaldırılması ile ilgili düzenlemeler yapılabilir.

g. Öğrencilerin kapasite ve performans durumlarına göre, kısmi ve kademeli hafızlık müfredatları oluşturulabilir. Zaman zaman örneklerine rastlandığı gibi, 30. cüz hafızlığı, Es-seb'ut-tival (uzun yedi sure) hafızlığı, muhtevasına göre belirlenmiş aşr-ı şerif hafızlığı vb. kısmi hafızlık müfredatları oluşturulabilir.

2. Proje uygulayıcısı hafızlık eğitimci, projenin amaç kapsam ve işleyişine uygun olarak seçilip hizmet içi eğitimler artırılarak desteklenebilir.

a. Eğitimci, pedagojik formasyon açısından yeterliği takip edilip, varsa eksiklikler giderilebilir.

b. İş birliği ve tecrübe paylaşımı açısından hizmet içi eğitimler artırılıp kapsamı genişletilebilir.

c. Proje okullarında olduğu gibi program uygulayan okul yöneticilerinin de eğitmen ve danışman seşmelerine imkân sağlanabilir ya da hafız yetiştiren okullar proje kapsamında sınırlandırılabilir.

d. Örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi yalnızca proje okullarında uygulanıp, nicelikten öte niteliği artırıcı tedbirler alınabilir.

3. Paydaş sivil toplum kuruluşlarının görev tanımları ve yetki sınırlılıkları belirlenebilir, özellikle sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler gibi alanlarda projelendirme ve finansör desteği ile ilgili bağlayıcı kararlar alınabilir.

4. Kısmi ve kademeli hafızlık hedefleri belirlenip projeden ayrılmak durumunda kalan öğrencilerin akademik hayatlarının devamına ilişkin imkân ve sınırlılıklar düzenlenebilir.

5. Projeyi tamamlayarak hafız olan öğrenciler için MEB’na ait icazet belgesi verilmesine ve alacakları diplomada durumlarının beyanına ilişkin düzenleme yapılabilir.

İleri Araştırmalara Yönelik neriler

Hafızlık eğiticilerine, öğrencilerine ve velilerine yönelik ayrı ayrı anketler geliştirilerek araştırma evren ve örnekleme aēısından genişletilebilir.

Projeden mezun olan öğrenciler ile ilgili; lise ve niversite çağlarında dini, akademik, sosyal ve kültürel yaşantılar aēısından uzun vadeli araştırma ve inceleme yapılabilir.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, Aytaç. *Toplumsal, Kuramsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*.

Pegem yay Ankara, 2016.

AKYÜREK, Süleyman, *Kur'an Kursu Öğreticisinin Mesleki Yeterlilikleri*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:18 Yıl: 6, 2005.

AKYÜZ, Vecdi, *Bütün Yönleri ile Asr-ı Saadette İslam*, Beyan Yayınevi İst. 1994.

ARABACI, Caner, *Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri*, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yay. Konya 1998.

ATA, Mehmet Mahfuz, "*Kur'an Öğretim Yöntem ve Teknikleri Problem Ve Çözüm Yolları*", Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,30:1, 2013.

AY, Mehmet Emin. *Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarının Problemleri ve Beklentileri*, Uludağ Yayınları, Bursa. 1994.

BAŞARAN, İbrahim Ethem. *Türkiye Eğitim Sistemi*. Gül Yay.Ankara, 1993.

BOZKURT, Nebi. "Darül-Kurra" T.D.V. İslam Ans. cilt: 8, İst. 1993.

BUYRUKÇU, Ramazan. *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)*, Fakülte Kitapevi, Isparta. 2001.

DEMİRCİ, Muhsin, *Kuran Tarihi*, MÜİFV Yay. İst. 1997.

DEMİRCİ, Muhsin, *Tefsir Usulü ve Tarihi*, MÜİFV Yay. İst.2001.

DOĞAN, Recai, "*Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Tevhid-i Tedrisat Çerçevesinde Din Eğitimi- Öğretimi ve Yapılan Tartışmalar*", Cumhuriyet'in 75. Yılında Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi İlmî Toplantısı (İzmir 4- 6 Aralık 1998 Tebliğler), Yayına Hazırlayanlar, Fahri Unan, Yücel Hacaloğlu, Ankara 1999.

ELMALILI, Hamdi Yazır *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul. 1935.

- ER, Hamit. Osmanlı Devleti'nde Çağdaşlaşma ve Eğitim, Rağbet Yay. İst. 1999.
- ERTÜRK Selahaddin, Eğitimde Program Geliştirme, IX. Baskı, Ank. 1997.
- HAMİDULLAH, Muhammed Kur'an-ı Kerim Tarihi, Çev: Salih Tuğ, İfav Yayınları, İstanbul 2000.
- KARAÇAM, İsmail. Sonsuz Mucize Kur'an, Çağ Yayınevi, İstanbul. 1990.
- KAZICI, Ziya. Bir Eğitim Kurumu Olarak Darul-Kurra, Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik Sempozyumu, Ensar Neşriyat, İstanbul. 2000.
- KAZICI, Ziya Osmanlı'da Eğitim Öğretim, Bilge Yayınları, İstanbul. 2004.
- KAZICI, Ziya İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi, İFAV yy. İst. 2016.
- KOÇ Mehmet Akif, "Kur'an Kıraatinde Türklere Özgü Mahalli Okuyuş Sorunu", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 51:2 2010.
- KÖKSAL, M. Asım, İslam Tarihi, Şamil Yayınevi, İstanbul. 1989.
- KÖYMEN, M. A., Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Türk Tarihi Kurumu Yay. Ank. 1992.
- KUR'AN -I KERİM V E AÇIKLAMALI MEALİ. Türkiye Diyanet Vakfı yy. Ank. 2002.
- MEB, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi, Ankara, 2016.
- MUHAİDİ, Mustaffa Al Hafız, YUSOF, Muhammed Fathi, GHAZALİ, Mohd AI'Khsan, MD. SAWARİ, Siti Salwa., "Descriptive Qualitative Teaching Method of Memorization in The Institution of Tahfiz Al-Quran Wal Qiraat Pulai Condong and the Students' Level of Academic Excellence", Mediterranean Journal of Social Sciences, 2015, Vol. 7, No. 1, pp.1.
- NAWAZ, Nazia & JAHANGİR, Prof. Dr. Syeda Farhana, "Effects of Memorizing Quran by Heart (Hifz) On Later Academic Achievement". Jurnal of Islamic

- Studies and Culture Vol. 3, No. 1, pp. 58-64 June 2015.
- OĞUZKAN A.F. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Gül Yay. Ankara 1993.
- ÖNDER, N.K., Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler, Konya 1986.
- ÖZBEK, Ömer. Dünyada Hafızlık Yöntem ve Örnekleri, Bilimname XXIX-183-209
Kayseri. 2015.
- SAHİH-İ BUHARİ Mustasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi, 4.Baskı, DİB Yay.,
Ank. 1978.
- SENEMOĞLU Nuray, Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Gazi Kitabevi IX. Baskı Ank.
2004.
- ŞAHİN, Hatice, İslam Kültür Geleneğinde ‘Kur’ân Hıfzı’ Geleneği ve Günümüzdeki
Uygulama Biçimleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2012.
- ŞENAT, F., Asiyeye, ‘Kuran ve Kıraat Eğitimi Müfredat Çalıştayı’ SÜİFD/30, 313-
321, Konya 2010.
- TAYMAZ, Haydar, Okul Yönetimi, Pegem yy., Ankara.
- TURGUT, İhsan, Eğitim Üzerine, Bilgehan Mat., İzmir 1992.
- TÜRKMEN, Şükri. *Okullarda Yönetim Etkinlikleri*, Asil yay. Ankara 2003.
- VAROL, B. “Hülefa-i Raşidin Dönemi Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerine Genel Bir
Bakış.
- YILDIZ, İ., “Hz. Peygamberin Mekke Dönemi Yaygın Eğitim Çalışmaları”,
Yüzüncü Yıl Ü.İ.F. Dergisi, Van, Yıl:1998 Sayı:2.
- YILMAZ, Nazif, Kur’an Öğretiminde Temel İlkeler ve Yöntem-Teknikler, Ensar yy.
İstanbul 2012.

EKLER

EK – 1 Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Uygulama Esasları Belgesi

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**“ÖRGÜN EĞİTİMLE BİRLİKTE HAFIZLIK EĞİTİMİ”
UYGULAMA ESASLARI**

Ankara – 2016

DAYANAK

1. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği.
2. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
3. İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi.

A. AMAÇ

1. Hafızlık eğitimi için ilgi, istidat ve kabiliyeti olan öğrencilerin seçilmesi.
2. Erken yaşlardaki hafızlık eğitiminin daha kolay ve kalıcı olması gibi avantajlarından yararlanılması.
3. Öğrencilerin okul ortamından uzun süre uzak kalmalarının ve muhtemel sene kaybının önlenmesi.
4. Öğrencilerin hafızlık için izne ayrıldıkları bir yıl içerisinde akranları ile aynı fiziki ortamlarda ve sosyal mekanlarda bulunarak onların aldığı eğitim imkanlarından ve içeriklerinden azami düzeyde yararlanmalarının sağlanması.
5. Temel eğitimden ortaöğretime geçişte veli beklentisinin karşılanması ve öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna (liseye) akademik açıdan daha iyi hazırlanması.
6. Hafızlığı tercih eden öğrencilerin, “Hafızlık” aşamasını Diyanet İşleri Başkanlığının açmış olduğu veya desteklediği programlarla ilgili yönetmelikte belirtildiği şekilde 1 (bir) yılda tamamlamalarının sağlanması.

B. KAPSAM:

Bu Uygulama Esasları örgün eğitimle birlikte hafızlık programı uygulayan ve uyguladığı program Bakanlıkça uygun görülen proje ve program uygulayan imam hatip ortaokullarını kapsar.

C. BAŞVURU ve DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ:

1. Uygulama Esaslarını yerine getirecek okulların, ilçe ve il müdürlükleri kanalıyla müracaatları halinde durumları değerlendirilir ve Bakanlıkça program uygulayan okullar kapsamına alınır.
2. Örgün eğitimle birlikte hafızlık programı uygulamak isteyen imam hatip ortaokullarının bu uygulama esaslarına riayet etmesi şarttır.
3. Bu belgede belirtilen uygulama esaslarına riayet etmeyen okulların projesi/programı iptal edilir.

D. SİSTEMLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1. Örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi veren imam hatip ortaokulları, hafızlık eğitimi alanında gündüzlü veya yatılı olarak 4 eğitim-öğretim yılı, eğitim-öğretim yapılan okullardır.
2. Bu okullarda eğitim-öğretim gören öğrenciler, okulda pansiyon varsa pansiyonda, pansiyon yoksa okulun bulunduğu il veya ilçede Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir kursta yatılı olarak kalabilir.
3. Hafızlık eğitiminde, eğitime 1 (bir) yıl ara verme 6. sınıfta olmalıdır. Bu çerçevede, hafızlık eğitiminin “Hazırlık ve Haslama (Pekiştirme)” aşamalarının okulda gerçekleştirilmesi; “Hafızlık” aşamasının, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur’an kurslarında Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde belirtildiği şekilde 1 (bir) yılda tamamlanması esastır.
4. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitiminde, hafızlığın sınıflar düzeyindeki durumu şöyledir:
  - 5. sınıf: Hafızlığa ‘hazırlık’ sürecinin tamamlanması ve hafızlığa başlanması,
  - 6. sınıf: Öğretime bir yıl ara verilmesi ve hafızlık eğitiminin yapılması,
  - 7. sınıf: Hafızlığın pekiştirilmesi ve bir üst öğrenime hazırlık yapılması,

- 8. sınıf: Hafızlığın pekiştirilmesi ve bir üst öğrenime hazırlık yapılması.
5. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitiminde, öğrencilerin ara verdikleri dönemde 6. sınıfın sonunda veya en geç 7. sınıfın başında hafızlığı bitirmiş olmaları esastır. Öğrencilerin 7. ve 8. sınıflara devam ederken hafızlık için ara vermeleri söz konusu olamaz.
  6. 6. sınıfta program kapsamına alınan öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 32/4 kapsamında eğitim-öğretime bir yıl ara verebilir. Eğitim-öğretime bir yıl ara veren öğrenciler kayıtlı oldukları Kur'an kursunda hafızlık eğitimlerine devam eder.
  7. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi sisteminde, öğretmenler ve Kur'an kursu öğreticileri sürekli istişare halinde bulunur.
  8. İl/ilçe milli eğitim müdürlükleri ile il/ilçe müftülükleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı mevzuatları çerçevesinde gerekli hallerde birbirlerine kadro ve program desteği verir.
  9. Projenin uygulanmasında maddi ve yerel imkânlardan yararlanmak ve hedeflenen amaçları gerçekleştirmek için üniversiteler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılır. Uygulanan proje ve program kapsamında ortaya çıkan bütçe kalemleri, ilgili çözüm ortakları ile temin edilir. Bu bağlamda her bir proje/program okulu; en az bir üniversite, müftülük, Kur'an kursu ya da ilgili STK ile iş birliği içinde olur.
  10. Bu okullarda, MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 17. maddesi gereğince Proje Danışma Kurulu oluşturulur. Proje Danışma Kurulu başkanları ve temsilci öğretim üyeleri ile yılda 1 (bir) defa Genel Müdürlük koordinesi ile ülke genelinde çalışma toplantısı yapılır.
  11. Okul idaresi tarafından "Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programı"nın yürütmek üzere; okul müdürünün başkanlığında, içinde okul müdürünün uygun gördüğü öğretmenlerin de bulunduğu en fazla beş kişiden oluşan "Program Yürütme Komisyonu" kurulur. Öğretmenlerden biri koordiantör olarak seçilir.

12. Proje kapsamındaki öğrencilerin, okul içerisinde gerçekleştirilecek olan ilk 10 cüz hafızlığı, yarım hafızlık, son 10 cüz hafızlığı veya tam hafızlık yarışmalarına katılımları zorunludur. Bir öğrenci 4 (dört) yıl içerisinde mutlaka 1 (bir) defa tam hafızlıktan sınava/yarışmaya katılmak zorundadır.
13. Okullar her dönemin sonunda projenin veya programın uygulanmasına ilişkin görüş ve önerilerini, yapılan faaliyetleri, özgün uygulamaları, elde edilen kazanımları ve yeni uygulamalara ait önerileri içeren bir raporu hazırlayarak en geç yarı yıl tatilinin birinci haftasında Genel Müdürlükte olacak şekilde elektronik ortamda gönderir. (Dönem raporları için belirlenen şablon, okullara Genel Müdürlükçe gönderilecektir.)
14. Örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi veren kurumlarda eğitim gören öğrencilerin kaldıkları kursla ilgili hususlarda Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönergesi hükümleri uygulanır.

ÖRGÜN EĞİTİMLE BİRLİKTE HAFIZLIK EĞİTİMİNİN AŞAMALARI

İmam Hatip Ortaokullarında uygulanan 'Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi' çalışmaları 6 (altı) aşamadan ibarettir.

- f. Öğrenci Seçimi:** İlkokul 4. sınıfı tamamlayan öğrencilerden sınav ve/veya mülâkatla seçim yapılır.
- g. Hafızlık Ön Hazırlık:** Seçilen öğrencilere 4. sınıfın yaz aylarında en az 6 (altı) hafta yoğunlaştırılmış Kur'an-ı Kerim eğitimi verilir.
- h. Hafızlığa Hazırlık:** İmam Hatip Ortaokulu 5. sınıfa kayıt olan öğrencilere okul müfredatı içerisinde İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesi uyarınca haftada 9+8 saat Kur'an-ı Kerim dersi verilir. Ayrıca Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi' kapsamında okulda açılan kurslar veya Müftülükle işbirliği halinde açılan 'D Tipi Kur'an Kursu' ile takviye dersler verilir.

- i. Hafızlığa Başlama:** 5. sınıfta hazırlığı tamamlayan öğrenciler en geç Aralık ayı sonunda hafızlığa başlar. Öğrenci aynı eğitim-öğretim yılının yılın Mayıs ayı sonuna kadar her cüzün sonundan en az 4-5 sayfa ezberler.
- j. Hafızlık:** İlgili Yönetmeliğe göre bir yıl hafızlığa ayrılan öğrenci, bu sürede (15 ay) Kur'an kursuna devam ederek (kursta veya okulda) hafızlığını tamamlar. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 32/4'te belirtilen şekilde 6. sınıfın derslerinden sınava girer ve başarır ise bir üst sınıfa geçer.
- k. Hafızlık Pekiştirme (Haslama):** Hafızlığını tamamlayan öğrenciler İmam Hatip Ortaokulu 7. sınıfa devam eder ve İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesi bağlamında haftada 9 saat Kur'an-ı Kerim dersi alır ve hafızlığını pekiştirir.

E. OKUL KONTENJANLARI VE ÖĞRENCİ SEÇİMİ

1. Bir eğitim-öğretim yılında okullara alınacak öğrenci sayısı gerekli haller dışında 100 öğrenciyi geçemez.
2. Sınıf mevcutları 20 kişiliktir.
3. Okul yönetimince belirlenen ve il/ilçe milli eğitim müdürlüğünce uygun görülen beşinci sınıflara yeni alınacak öğrenci kontenjanı, içinde bulunulan ders yılının şubat ayının son haftasında Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bildirilir.
4. Hafızlık eğitimi adayları, ilkokul 4. sınıfı bitiren, hafızlığa ilgi, istidat ve kabiliyeti olan öğrenciler arasından proje veya program uygulayan imam hatip ortaokulu müdürünün başkanlığında oluşturulan komisyonca nisan, mayıs veya haziran aylarında seçilir.
5. Öğrenciler, başta akademik düzey olmak üzere Kur'an-ı Kerim'i okuma, ezberleme ve genel yetenek düzeylerinden komisyonca belirlenen kriterler üzerinden hafızlık eğitimine seçilir.

6. İsteyen okullar öğrencilerin velilerini daha önceden bilgilendirmek şartıyla yaz eğitimi sonrasında komisyonca belirlenen kriterlere göre hafızlık eğitimine alınacak öğrencileri yeniden belirleyebilir.

F. HAFIZLIK EĞİTİMİ HAZIRLIK AŞAMALARI

1. Hafızlık eğitimi için seçilen öğrenciler yaz döneminde en az 6 (altı) hafta yoğunlaştırılmış Kur'an-ı Kerim eğitimine tabi tutulur. Bu döneme 'Hafızlık Ön Hazırlık Dönemi' adı verilir.
2. Öğrencilere yaz eğitimi programlarında tashih-i huruf, dudak talimi ve tecvit eğitimleri verilir. Kur'an-ı Kerim'i yüzünden seri okuma çalışmaları yaptırılır.
3. Ağustos ayının dördüncü haftası yapılacak yetenek sınavında öğrencinin Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma, mahreç ve tecvid bilgisi değerlendirilir. Yâsin Suresi, Mülk Suresi ve Nebe Suresi-Duha Suresi arasında bulunan surelerden ezber düzeyi ölçülür. Hafızlık eğitimine devam etmeyecek öğrenciler, velileri ile görüşme yapılarak başka imam hatip ortaokullarında kaydolabilir veya -okulda var ise- hafızlık programı uygulamayan diğer sınıflarda eğitim-öğretim görür.
4. Hafızlık eğitimi kapsamında olan öğrencilerin kesin kayıtları eylül ayının ilk haftası içinde yapılır. Açık kontenjan bulunması durumunda, yedek listeden puan sırasına göre açık kontenjan kadar öğrenci kaydı yapılır.
5. Yaz dönemi "Hafızlık Ön Hazırlık Dönemi'nde; öğrencilere sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler de yaptırılır.
6. İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesi gereğince haftada 9 (dokuz) saat Kur'an-ı Kerim dersi verilir.
7. Bu okullarda Kur'an-ı Kerim derslerinin ilk saatlerde okutulmasına özen gösterilir.
8. Hafızlık eğitiminde ön hazırlık ve hazırlık aşaması en fazla 7 aydır. Bu süre haziran ayında başlar, aralık ayı sonunda sona erer. Hazırlık süresini erken tamamlayan öğrenciler hafızlığa başlatılır.

9. Hafızlık hazırlık eğitimi süresince en çok dikkat edilmesi gereken husus hadr okuyuşunun öğrenciye kazandırılması, talim çalışmaları ile harflerin mahreç ve telaffuzlarına dikkat edilmesi ve tecvid kurallarına riayet edilmesidir.
10. Hafızlık eğitiminde öğrencilere, Kur'an tilaveti hususunda meşhur hafızlardan Kur'an-ı Kerim dinletilmesinin ve kulak aşinalığı kazandırılmasının ayrı bir önemi vardır. Öğrencilerin bir tavır ve okuma tarzı kazanmaları açısından bu çalışmalar ehemmiyet arz etmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin beğendikleri bir tarzı benimsemelerine yardımcı olunur. Bu hususta isteyen öğrencilerin İslam dünyasından farklı "Kâfîlerin" okuyuşlarını benimsemelerine engel olunmaz.

G. HAFIZLIK EĞİTİMİ

1. Hafızlığa Hazırlık sürecini tamamlayan öğrenciler ocak ayı itibariyle hafızlığa başlar.
2. Öğrenciler 'Hafızlık' sürecinde ezberlerini "hadr" okuyuşu ile verir. Bu okuyuşta harflerin mahreçleri ve telaffuzlarına dikkat edilir, tecvid kurallarına uyulur. Ezberlerin tecvid kurallarına veya harflerin mahreç ve telaffuzlarına dikkat edilmeden verilmesi kesinlikle kabul edilmez.
3. Hafızlık eğitiminde 'hafızlık' süresi toplamda 20 aydır. Öğrenciler 5. sınıfın ikinci dönemi sonunda mayıs ayı bitiminde her cüzün sonundan en az dört veya beş sayfa ezber yapar ve kalan 15 ay içerisinde de hafızlığını tamamlar.
4. İmam Hatip Ortaokulu 5. sınıfının ilk yarısı 'Hafızlık hazırlık', eğitim-öğretim yılının birinci döneminin son ayı ve eğitim-öğretim yılının ikinci dönemi ise hafızlık sürecidir
5. Hafızlık eğitimi için Yönetmelikte belirtilen 1 (bir) yıl ara verme döneminin en ideal olanı 6. sınıftır. Hafızlık için 6. sınıfta izin verilmesi esastır. Ancak okullar, öğrencilerin hafızlık eğitimi durumlarına göre hiç ara vermeyebilir ya da 7. sınıfta da ara verebilir.
6. Öğrencinin en geç 6. sınıfın sonundaki temmuz ayında hafızlığını bitirmesi ve okula başlamadan bir defa haslama yapması gerekir.

7. Hafızlığını 6. sınıfın sonunda bitiremeyen öğrencilerin, 7. sınıfın ilk döneminde hafızlıklarını bitirmeleri sağlanır.
8. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 32 inci maddesinin 4 üncü fıkrası kapsamında okula bir yıl ara veren 6. sınıf öğrencileri, devam edemedikleri eğitim ve öğretim yılına ait derslerden okul müdürünün sorumluluğu ve koordinesinde, alan öğretmenlerinden oluşturulacak komisyonca sınava alınır. Başarılı olanlar bir üst sınıfa devam ettirilir.
9. Öğrencilerin ezber takipleri düzenli olarak yapılır. Okullar her ay sonunda KTS (Kalite Takip Sistemi) üzerinden öğrencilerin ezber durumları sisteme kaydeder.
10. Hafızlık eğitimi için seçilerek alınan fakat bu eğitimi devam ettiremeyen öğrencilere Program Yürütme Komisyonu'nca alınan kararlar çerçevesinde başka sınıflarda belirli süreler ezberlettirilir.
11. Öğrencilerinin tamamı hafızlık eğitimi alan okullar bu öğrenciler için uygun çözümler üretir. okulda sınıf açma imkanı varsa sınıf açılır ve öğrencilerin okula devamları sağlanır.
12. Hafızlık eğitimine devam eden öğrencilere, okul bünyesinde 'Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi' kapsamında açılan kurslarda Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji ve İngilizce derslerinden takviye eğitimler verilir.

H. HAFIZLIK PEKİŞTİRME

1. Beşinci sınıfta hafızlığa başlayan ve o yıl içerisinde ya da 6. sınıfa ara verdiği yıl içerisinde hafızlığını tamamlayan öğrenciler 7. sınıfa başlayınca kadarki olan süre içerisinde yaz tatili de dahil olmak üzere hafızlığını tekrar eder.
2. Hafızlığı tamamlayan 7. sınıf öğrencileri, İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi'nde belirtildiği şekilde haftada 9 saat Kur'an-ı Kerim dersi olarak ezberlerini pekiştirir.

İ. KUR'AN-I KERİM DERS SAATLERİ VE ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

1. Hafızlık eğitimine tabi olan öğrencilere 5, 6 (ara vermeyenler için) ve 7. Sınıflarda İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesi gereğince haftada 9 (dokuz) saat Kur'an-ı Kerim dersi verilir.
2. Kur'an-ı Kerim dersinin okutulmasında; hafız, Kur'an kıraati düzgün olan, tashih-i huruf seminerlerine katılan, Kur'an öğretiminde ve hafızlık eğitiminde tecrübeli öğretmenlere öncelik verilir. Bu vasıflarda öğretmen bulunamadığı takdirde Kur'an kursu öğreticileri veya din görevlilerinden ilgili mevzuat çerçevesinde yararlanılır.

J. AKADEMİK ORTAM VE SOSYAL HAYAT

1. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitiminde, hafızlık eğitiminin öğrencilerin kendi akranlarıyla birlikte akademik hayattan ve okul ortamından uzak kalmadan hafızlık eğitimi almaları esastır.
2. Bu sistemde hafızlık eğitimi sebebiyle öğrencilerin sene kaybı yaşamasının önüne geçilerek Yönetmelikte verilen hakkın etkin bir şekilde kullanılması planlanmıştır.
3. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık sistemini uygulayan imam hatip ortaokullarının, yatılı veya gündüzlü diğer Kur'an kursları ile işbirliğine gitmesi gerekir. Bu iş birliğinde fiziki ve sosyal imkânı iyi olan ve yeterince kadrosu bulunan Kur'an kurslarına öncelik verilir.
4. Kur'an kursları ile yapılacak çalışmada, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün 22.11.2016 tarihli ve 13207383 sayılı 'örnek protokol' esas alınarak hazırlanan, il milli eğitim müdürlükleri ile il müftülükleri arasında imzalanan 'işbirliği protokolü' esas alınır. Gerek görülmesi halinde il milli eğitim müdürlüğü'nün bilgisi dâhilinde ilçe milli eğitim müdürlükleri, ilçe müftülükleri ile ek protokol yapabilir.
5. Okulların ve Kur'an kurslarının haftalık ders programları yapılırken öğrencilerin hafızlık eğitimi almalarına uygun planlama yapılır. Derslerin başlama ve bitiş saatleri konusunda ortak hareket edilebilir.

6. Örgün eğitimle birlikte hafızlık sistemindeki öğrencilerin, imkânlar dâhilinde azami ölçüde Kur'an-ı Kerim dersi almaları sağlanır. Bu çerçevede;
  - a. Haftalık ders çizelgesinde 'seçmeli dersler' hanesinde yer alan Kur'an-ı Kerim Dersi seçilir. Söz konusu dersin uygulanmasında İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 4. Maddesine riayet edilir.
İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelge eki 'Çizelgenin Uygulanması İle İlgili Açıklamalar Bölümü'nün 5. Maddesi gereğince ilave ders verilebilir. Bu kapsamda, Hafta içi günlerde veya hafta sonlarında 'Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi' kapsamında okulda açılan kurslarda, Kur'an-ı Kerim dersinin tercih edilmesine ve okutulmasına azami özen gösterilir.
  - b. Müftülüklerle irtibata geçilerek okulda 'D Grubu Kur'an Kursu' açılabilir.
7. Bu sistemde yukarıda ifade edilen hususlara uyulması esastır. Mevzu bahis sistemde, öğrencilerin okulda haftada 36 saat ders alması, Kur'an Kursu'nun kendi programına göre de haftada 30 saat ders verilmesi ve toplamda bir haftada 65 saat ders alması önerilmez. Bu kadar ders yoğunluğu pedagojik veriler açısından uygun olmadığından Yetiştirme ve Destek Kursları ya da D Grubu Kur'an Kursu uygulaması esas alınacaktır. Bu durumda öğrencilerin aldığı haftalık ders saati ilave derslerle birlikte 48 saati geçmeyecektir.

K. SOSYAL ETKİNLİKLER VE TAKVİYE DERSLER

1. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık programı uygulayan okullarda, öğrencilerin; Temel İslam Bilimleri ile sanat dallarında ilgi duydukları alanlara yönelik olan ve söz konusu alanlarda yeteneklerinin keşfedilmesine imkân veren sosyal, kültürel etkinlikler gerçekleştirilir.
2. Öğrenciler; sinema, belgesel film, drama etkinliği, sosyal sorumluluk projesi, bilim fuarı, münazara ve sportif faaliyet vb. etkinliklere katılır.
3. Örgün eğitimle birlikte hafızlık eğitimi veren okullarda, eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğini geliştirmek ve okullarda yapılan sosyal etkinliklerinin

sayısını arttırmak amacıyla il/ilçede bulunan yükseköğretim kurumları, gençlik ve spor il/ilçe müdürlükleri, il kültür ve turizm müdürlükleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, spor kulüpleri ile diğer resmî ve özel kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapılır; mevzu bahis kurumların her türlü araç-gereç ve diğer imkânlarından yararlanılması için çaba gösterilir.

4. Her okul, ekim ayı içerisinde söz konusu etkinlikler için yıllık çalışma takvimi hazırlar ve Genel Müdürlüğe gönderir.
5. ‘Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi’ kapsamında okullarda açılan kurslarda, alan derslerine yönelik derslerde takviye yapılır. Bu takviyeler hafta içi günlerde ve hafta sonlarında etkili ve verimli bir şekilde uygulanır. Hafta sonu açılan kurs programları ile hafta içindeki dersler arasındaki uyum okul idarelerince planlanır.
6. Eğitime bir yıl ara veren 6. sınıf öğrencilerine akademik öğrenmeden uzak kalmamaları için Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi’ kapsamında eğitim-öğretim yılı içerisinde veya yaz dönemlerinde; Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve İngilizce derslerinden kurslar verilir.

L.1. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Eğitimi Yapılan Okullarda Lafız-Mânâ Bütünlüğünde Kur’an Öğretimi İçin Uygulanabilecek Bazı Etkinlikler:

- a. **Namaz Surelerini Anlayalım:** Öğrencilere namaz surelerinin kelime mealleri öğretilir. Bu surelerin kısacatefsirleri yapılır.
- b. **Metin-Meal Okuyalım ve Güncel Değerler Çıkaralım:** Surelerin meallerinin örneklerle açıklaması yapılır. Öğrencilerden; söz konusu açıklamalardan, güncel yorumlamalar yapmaları istenir.
- c. **Araştırma Ödevi Vermek:** Bazı sure ve ayetlerin tefsiri, sınıf seviyelerine göre başarılı ve kabiliyetli öğrencilere araştırma ödevi olarak verilebilir. Bu öğrencilerden araştırma ödevlerini kısa ve özlü cümlelerle sınıfta anlatmaları istenebilir. Bazı surelerin anlamını önceden hazırlayan öğrencilerden; mevzu bahis sureleri okumaları, surelerde hangi

konulardan bahsedildiğini beş-on maddede özetlemeleri istenebilir. Meal ve tefsir çalışmalarında, grup çalışması yapılabilir veya gruba, araştırma ödevi de verilebilir.

- d. **Kur'an Ayetlerine Dikkat Çekmek:** Ezber tekrarı yapılan bölüm veya sayfadan sonra bazı ayetlere dikkat çekilebilir, ayetlerin anlamı üzerinde durulabilir.
- e. **Sayfanın Anlamını Özetlemek:** Ezber dinlendikten sonra öğretmen/Kur'an kursu öğreticisi sayfanın muhtevasını kısaca özetler, genel olarak sayfada nelerden bahsedildiğini birkaç cümleyle de olsa kısaca anlatır. Kur'an kursu öğreticisini öğretecek, dikkat çekilecek veya bahsedilecek konuya bir ön hazırlık yapması gerekir.
- f. **Sure ve Ayetler Üzerinden Soru Sormak:** Öğrencilere, sure ve ayetlerin öne çıkan mesajları üzerinden sorular sorulabilir.
- g. **LCD Ekran veya Kur'an Levhaları:** Şartları müsait olan kurumlarda, LCD ekranda ayet-i kerimelerin Arapçası ve anlamları birlikte verilir. Öğrencilerin dikkatleri çekilir.

Bilinçli Seçilen ve Okutulan Aşrılar: Cemaatle kılınan namazlardan sonra veya belirli programlarda öğrencilerin seçilen aşrıları okumaları sağlanır. Bu kapsamda öğrencilerin hep aynı aşr-ı şerifleri okumaları önlenir. Okunan aşr-ı şeriflerin anlamı öğrencilerle görsel veya işitsel olarak paylaşılır.

- h. **Kur'an Muhtevalı Söyleşiler:** Belirli periyotlarda; muhtevayla uyumlu, sohbet tadında, öğrencileri bıktırmayacak, hikmetli, feyizli ve Kur'an gündemli söyleşiler gerçekleştirilir.

L. ÖZGÜN MEKÂN TAHSİSİ

1. Projenin gerçekleşmesi için okullarda öğrencilerin aktif olduğu bir öğrenme ortamı oluşturulur. Çalışmaların verimli bir şekilde yürümesi için standartlara uygun salon, kütüphane, okuma salonu, laboratuvar, kıraat odası, ezber yapma mekânları, zümre odaları, atölyeler vb. eğitim ortamları hazırlanır.

2. Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık programı uygulayan okullarda imkânlar dâhilinde “Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programı” odası tahsis edilir. Bu odada ilgili alan öğretmenleri, Kur’an kursu öğreticileri, akademisyenler ve gerektiğinde öğrenciler çalışmalar yapar.
3. Öğrencilerin, hafızlık çalışmalarını yapabilmesi veya öğretmenleri/Kur’an kursu öğreticileri ile birlikte talim çalışmaları yapabilmeleri için her okulda en az 1 (bir) “Kur’an Okuma (Tilavet) Odası” planlanır. U düzeni şeklinde hazırlanan odada diğer sınıfları rahatsız etmeyecek şekilde mikrofon sistemi kurulur. Duvarlarda, Kur’an kıraatı ile ilgili hat ve levhalar bulundurulur. Kur’an Okuma (Tilavet) Odasında, meşhur Kur’an Karîlerine/Üstadlarına ait ses dosyaları, tecvit ve Kur’an tilaveti ile ilgili görseller ve kitaplar bulundurulur.

Kaynakça:

1. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 32/4
İlgili Yönetmelik Maddesi Şöyledir: “Ortaokul/İmam hatip ortaokulu 5 inci, 6 ncı ve 7 nci sınıf öğrencilerine, velisinin yazılı başvurusu üzerine bir eğitim ve öğretim yılı Diyanet İşleri Başkanlığının açmış olduğu hafızlık eğitimine devam etmelerine izin verilir. Hafızlık eğitimine devam ettiğini belgelendirenlerden o eğitim ve öğretim yılı için devam zorunluluğu aranmaz. Bu sürenin bitiminde öğrencilerin okula devamları sağlanır. Bu öğrenciler okula döndüklerinde, devam edemedikleri eğitim ve öğretim yılına ait derslerden okul müdürünün sorumluluğu ve koordinesinde, alan öğretmenlerinden oluşturulacak komisyonca sınava alınır. Başarılı olanlar bir üst sınıfa devam ettirilir.”
2. İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi’nin 4. Maddesi gereğince haftada dokuz (9) saat Kur’an-ı Kerim dersi verilmesi ile ilgili Madde: “(Değişik 19/09/2016 tarihli ve 66 sayılı TTKB kararı) 5, 6 ve 7. sınıflarda, Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi, yabancı dil, Kur’an-ı Kerim, Arapça, Hz. Muhammed’in hayatı ve temel dinî bilgiler derslerini (29 ders saati) almak kaydıyla,

imkân ve şartları uygun olan okullarda isteğe bağlı ve zorunlu ders saatine ilave olarak haftada 7 ders saatine kadar yabancı dil veya Kur'an-ı Kerim dersi verilebilir. Bu uygulamayı yapan okullarda, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilmiş ve uygulanmakta olan yabancı dil ve Kur'an-ı Kerim dersi öğretim programlarına dayalı olarak dersin zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan öğretim programları uygulanabilir. Ayrıca, yabancı uyruklu öğrenciler için açılan 5, 6 ve 7. sınıflarda ise 7 ders saatine kadar ilave Türkçe dersi verilebilir. Bu derste öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilmiş ve uygulanmakta olan Türkçe dersi öğretim programına dayalı olarak dersin zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan öğretim programı uygulanabilir.”

3. Öğrencilere yaz eğitimi programlarında tashih-i huruf, dudak talimi ve tecvit eğitimleri çalışmalarında **Kur'an-ı Kerim'i Nasıl Öğretelim? (DEM Yayınları)** adlı eserden yararlanılır.

EK-2 Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İzin Talep Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.6387646

05/05/2017

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) İst. Sabahattin Zaim Üniversitesinin 28.03.2017 tarih ve 15 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 04.05.2017 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Rahime KULOĞLU'nun "**İmam Hatip Ortaokullarında Uygulanan Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi Sürecinin Olgusal Açıdan İncelenmesi**" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan İmam Hatip ortaokullarında anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.**

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
05/05/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d359-4d67-3ce1-b23c-8252 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3 İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü Anket İzin Belgesi

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411-44-E.6462431
Konu: Anket Araştırma İzni

08.05.2017

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) 28.03.2017 tarih ve 15 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 05.05.2017 tarih ve 6387646 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi **Rahime KULOĞLU'nun "İmam Hatip Ortaokullarında Uygulanan Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi Sürecinin Olgusal Açıdan İncelenmesi"** konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6353-90cc-3f1b-bf37-38ca kodu ile teyit edilebilir.

EK-4 Anket Formu

İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA UYGULANAN ÖRGÜN EĞİTİMDE HAFIZLIK PROJESİ

SÜRECİNİN OLGUSAL AÇIDAN İNCELENMESİ

Değerli kurum yöneticimiz, Örgün Eğitimde Hafızlık Projesi (Hafız İHO) sürecinin olgusal incelemesi için değerli katkılarınıza ihtiyaç duymaktayız. Desteğiniz için teşekkür ederiz.

OKULUN İLİ :

OKULUN İLÇESİ :

OKULUN ADI :

OKUL YÖNETİCİSİNİN GÖREVİ	YÖNETİCİNİN HİZMET YILI	PROJE BAŞLANGIÇ TARİHİ	YÖNETİCİ HAFIZ MI	PROJEYE KABUL EDİLEN ÖĞRENCİ SAYISI	KURUMDA PANSİYON VAR MI

	SORU	TAMAMEN KATILYORUM	KISMEN KATILYORUM	PEK KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	DÖGM Hafız İHO vizyon belgesi projenin hayata geçirilmesi için yeterli derecede açık ve ayrıntılıdır.				
2	Hafız İHO Projesini, DÖGM vizyon belgesi çerçevesinde uyguluyorum.				
3	Hafız İHO Projesi vizyon belgesi her aşamasıyla ihtiyaca cevap verecek nitelikte planlanmıştır.				
4	Hafız İHO projesi kurumumuzda hedef, kazanım, içerik ve sonuçları bakımından programlanmış ve uygulanmaktadır.				
5	Diğer proje okullarındaki uygulamalar ve işleyiş hakkında bilgiye sahibiyim.				
6	Hafız İHO projesindeki öğrenci velileri, programın amaç, işleyiş ve değerlendirilmesi hakkında yeterli bilgiye sahiptir.				

7	Hafız İHO Projesini uygulama sürecinde MEB Ortaöğretim kurumları yönetmeliği karşılaşılan problemleri çözmede yeterlidir.				
8	Kurumunuzda Hafız İHO Projesinin hedefleri ve kazanımları ölçülebilir ve sürdürülebilirdir.				
9	Hafız İHO projesindeki öğrenci velileri programın amaç, işleyiş ve değerlendirilmesi hakkında bilgilendirilmelidir.				
10	Proje sürecinde ilgili mercilere dönemlik rapor sunulmaktadır.				
11	Diğer Hafız İHO idarecileri ile proje sürecinde yeterince istişare toplantısı yapılmaktadır.				
12	Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri yeterli alan bilgisine sahiptir.				
13	Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri yeterli pedagojik formasyona sahiptir.				
14	Kurumunuzda proje uygulayan hafızlık eğitimcileri ortak yöntemleri kullanmaktadırlar.				
15	Hafız İHO projesindeki öğrencilerin programla ilgili beklentileri karşılanmaktadır.				
16	Hafız İHO projesindeki öğrenci velilerinin programla ilgili beklentileri karşılanmaktadır.				
17	Hafız İHO projesi öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkilemektedir.				
18	Projeye dahil olan öğrencinin örgün eğitime bir yıl ara vermesi TEOG başarısını olumsuz etkiler.				
19	Hafız İHO programı kapsamında örgün eğitime bir yıl ara vermek Kuran-ı Kerim'in tamamının ezberlenmesi için yeterlidir.				
20	Hafız İHO projesi öğrencileri, bilim, sanat, spor ve kültür				

	etkinliklerine yeterince zaman ayırıp katılabilmektedir.				
21	Hafız İHO proje öğrenci velilerinin projeden beklentileri tam olarak gerçekleşecektir.				
22	Hafız İHO projesinde öğrenci velileri sürece yeterince katkıda bulunmaktadır.				
23	Hafız İHO projesinde 6. sınıfta örgün eğitime ara vermesine veli yaklaşımı olumludur.				
24	Hafız İHO projesinde 6. Sınıfta örgün eğitime ara verilmesine öğrenci yaklaşımı olumludur				
25	Örgün eğitime 6. Sınıfta ara veren öğrenci 7. sınıfa döndüğünde akademik başarı ve uyum sorunu yaşamamaktadır.				
26	Hafız İHO projesinde, Kur'an-ı Kerim'in tamamını ezberletme hedefi yerine kademeli ve kısmi hafızlık hedefleri belirlenmesi daha uygundur.				
27	Kurumunuzda Hafız İHO projesinden ayrılan öğrencilere psikolojik destek verilmektedir.				
28	Hafız İHO projesine katılan öğrencilerin akademik başarısı artar.				
29	Hafız İHO öğrencileri akademik kariyerlerini ilahiyat ilimleri ilanında sürdürmeyi hedefler.				
30	Programı uygulayan hafızlık eğitimcileri yöntemleri konusunda serbesttir.				
31	Proje paydaşlarımız örgün eğitimde hafızlık uygulamalarına dair amaç, hedef ve yöntemlerini yeterince bilir.				
32	Proje paydaşı sivil toplum kuruluşları hafızlık çalışmalarına planlama ve uygulama desteği verir.				
33	Proje paydaşı sivil toplum kuruluşlarının kapsam dahilinde sosyal-kültürel etkinlik desteği yerinde ve yeterlidir.				

34	Hafızlık projesine dahil olan öğrenciler örgün öğretim hafızlık yöntem ve işleyişi hakkında bilgi sahibidir.				
35	Hafızlık projesine dahil olan öğrenci velisi örgün öğretim hafızlık yöntem ve işleyişi hakkında bilgi sahibidir.				

1. Projeye öğrenci kabulünde hangi kriterler olmalıdır?

- ( ) Yazılı yetenek sınavı
- ( ) Yüz yüze görüşme
- ( ) Öğrenci ders başarı ortalaması
- ( ) Öğrencinin istek ve kararlılığı
- ( ) Velinin istek ve kararlılığı
- ( ) Uygulamalı ezber yetenek sınavı

2. Okulumuzda hafızlık eğiticileri:

- a) İmam veya müezzin
- b) Kur'an kursu öğreticisi
- c) Okulun kadrolu öğretmenleri
- d) Gönüllü hafızlık eğiticisi
- e) Diğer (.....)

3. Öğrenci ders takibinde hangi yöntem uygulanmaktadır?

- a) Net üzerinden merkezi sistem
- b) Hafızlık eğiticisinin elle yazımı
- c) Hocanın kendi denetiminde
- d) Diğer (.....)

4. Hafız İHO projesindeki öğrencilere hangi bilimsel, sanatsal, sportif ve kültürel etkinlikler yapılmaktadır?

Bilimsel:

.....

Sanatsal:

.....

Sportif:

.....

Kültürel:

.....

5. Hafız İHO Proje öğrencileri için hangi ilave imkanlara ihtiyaç duyulmaktadır?

- Sessiz çalışma ortamı
- Bazı derslere devamdan muaf olma
- İlave psikolojik destek
- Etkinlik atölyeleri
- Özel Pansiyon
- Özel sınıf
- İlave teknolojik donanım

6. Sizce projede başarılı olamayan öğrencilerin karşılaştığı güçlükler nelerdir?

- Öğrenci motivasyonunun kaybolması
- Velinin ve okul yöneticilerinin yüksek beklentisi
- Öğrencinin zihinsel kapasite yetersizliği
- Planlı ve düzenli çalışma hususunda öğrenciye rehberlik edilememesi.
- Yeterli zamanın olmaması
- Çalışma ortam ve imkanlarının yetersizliği
- Diğer (.....)

7. Bugüne kadar projeden kaç öğrenci ayrılmıştır?

.....

8. 2016-2017 sezonunda projeye kaç öğrenci katılmıştır?

.....

9. 2016-2017 sezonunda projeden kaç öğrenci ayrılmıştır?

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Rahime KULOĞLU

Doğum Yeri Doğum Yılı: 23.08.1977

Medeni Hali: Evli

Eğitim Durumu:

Lise : 1990-1994 Bartın İmam Hatip Lisesi

Lisans : 1994-1999 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Tezsiz Yüksek Lisans: 2005-2007 Newport Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Bölümü

Yüksel Lisans: 2015-2017 Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Yardımcı Diller Ve Düzeyi:

1. İngilizce : Orta Seviye

2. Arapça : İyi Seviye